Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 48 (1292) ГОД XXV БЕЛАСТОК 30 ЛІСТАПАДА 1980 г. ЦАНА 2 зл.

БЕЛАРУСКАЯ ПЕСНЯ-80

Жаночая група бельскіх „Васілёчкаў“. Фота М. Шаховіча.

НЕСМЯРОТНЫ ВОБРАЗ

На заранку гісторыі славянскіх народаў віднеюцца выдатныя постаці княгіняў. Хоць адыйшоўшыя стагоддзі спавілі іх барвовымі легендамі, надзялілі цудадзейнай моцай, аздобілі незвычайнымі ўласцівасцямі характару, усё ж для нашых часоў яны пераважна явяцца чуллівымі пястункамі, пад руплівым вокам і дбайнай рукой якіх нашыя народы рабілі свае першыя крокі. У Чэхіі гэта была мужная і трагічная Людміла, у Польшчы — паслухмяная і засмучоная па сваёй радзіме Дубраўка, у Кіеўскай Русі — ваяўнічая „вешчая“ Вольга, а ў нас, беларусаў, — настойлівая і ўлюбёная ў айчынны край полацкая князёўна Рагнеда. Звяртаемся да слаўнага імя Рагнеды якраз у гэтым 1980 годзе не выпадкова, бо роўна тысячагоддзе таму, пад датай 980 года яно ўпершыню паявілася на старонках летапісу „Аповесць мінулых часоў“ — найважнейшай крыніцы звестак пра наша сярэднявечча. Ад таго моманту пачынаецца, на самай справе, пісаная гісторыя беларусаў.

Што ж можна сказаць пра Рагнеду, мяркуючы па дайшоўшых да нас нататках летапісцаў?

Праўда, Полацк упершыню ўпамінаецца ў летапісах пад 862 г., але мы звернемся да пазнейшых часоў. Калі на вялікакняжацкім пасадзе ў Кіеве знаходзіўся Святаслаў (нарадзіўся ён каля 942 г., княжыў у 964-972 г.г.), у Полацку панаваў князь Рагвалод. Тады ў склад Полацкай зямлі ўваходзіла большасць цяперашняй тэрыторыі Беларусі. Пасля смерці Святаслава паміж яго сынамі Яраполкам, Алегам і Уладзімірам разгарэлася кровапралітная барацьба за вялікакняжацкі кіеўскі пасад. Відаць, да гэтага змагання не быў абыякавым Рагвалод, ён прыхіліўся да Яраполка. У 977 г. гіне Алег. Уладзімір, які яшчэ за жыцця бацькі „сеў“ князем у Ноўгарадзе, сабраў вялікую „раць“ і перад тым, як рушыць на Яраполка, рашыў перш за ўсё расправіцца з прыхільнікам свайго праціўніка, князем полацкім. Зачэпкі не шукаў доўга. Як паведамляе летапісец, паслаў ён Рагвалоду перадаць: „Хачу ўзяць дачку тваю сабе за жонку“. Той запытаў у Рагнеды: „Ці хочаш выйсці за Уладзіміра?“. І як трэба было чакаць ад дзяўчыны, якой даўно падабаўся князь Яраполк, яна рашуча адказала: „Не хачу разуць сына нявольніцы, хачу ісці за Яраполка“. Што ж, на такі высакамерны адказ у яе былі не абы-якія падставы: Уладзімір быў сынам Малушы — ключніцы на двары Святаслававай маці, княгіні Вольгі. І князёўне „чыстай“ крыві не да спадобы прыйшлося такое замужаства. На тое Уладзімір

(Працяг на стар. 2)

Аляксей Сельвясюк

У школе ўсе прадметы важныя, а ў сярэдняй школе ўсе яны ў суме ствараюць поўны комплекс ведаў, авалоданне якімі чыніць чалавека адукаваным. Адно з важнейшых месц сярод шматлікіх прадметаў займае геаграфія.

У Гайнаўскім беларускім ліцэі гэтым цікавым прадметам займаецца з вучнямі настаўнік Аляксей Сельвясюк. Ён па спецыяльнасці географ, педагог высокага майстэрства. Яго ўрокі — заўсёды творчасць, характарызуюцца яны высокім навукова-метадычным узроўнем, атмасферай добразычлівасці.

Будучы ў ліцэі, заўсёды варта заглянуць у кабінет геаграфіі, пры арганізаванні якога Аляксей Сельвясюк улажыў шмат намаганняў. Ён нават сам выканаў некаторае патрэбнае абсталяванне. Для вывучэння геаграфіі ўсё тут ёсць: карты, атласы, глобусы, падручны геаграфічны кнігазбор, кускі мінералаў і скалаў — адным словам, усе наглядныя сродкі і дапаможнікі для творчага ўспрымання і засвойвання вучнямі праграмнага матэрыялу.

У пашырэнні геаграфічных ведаў вялікую ролю адыгрывае геаграфічны гурток, у якім заўсёды ёсць поўны камплект вучняў. Зразумела, працуе ён пад кіраўніцтвам Аляксея Сельвесюка, які заўсёды заахвочвае сваіх навучэнцаў уключацца ў прадметную алімпіяду. І вучні ліцэя кожны год бяруць удзел у ваяводскай геаграфічнай алімпіядзе і займаюць там добрыя месцы. Аляксей Сельвясюк умела спалучае калектыўную работу вучняў з індывідуальнай, будуючы навучальны працэс так, што ўдзельнікі алімпіяды падчас падрыхтоўкі да спаборніцтваў з вялікім зацікаўленнем, а нават з захапленнем авалодваюць ведамі і дзеляцца імі на занятках.

Як выхавацель Аляксей Сельвясюк цікава арганізоўвае бацькоўскія сходы. Да іх рыхтуюцца вучні, вучнёўскі грамадскі актыў, які інфармуе бацькоў аб поспехах у вучобе і паводзінах іх сына ці дачкі. Зразумела, калі ёсць патрэба, уключаецца і выхавацель. Але толькі тады, калі вучнёўскі калектыў не ў стане адказаць на тое ці іншае пытанне бацькоў.

Асобны раздзел педагагічнай дзейнасці Аляксея Сельвесюка звязаны са школьнай турыстыкай. Кожны год падчас канікул 20 вучняў бярэ ўдзел у вандроўных краязнаўчых экскурсіях па нашай краіне. Адбылося іх ужо 17. Дзе толькі не пабывалі: і ў Бяскідах, і на Шлёнску, і на Прымор'і, і ў многіх гарадах і рэгіёнах Польшчы. Такая турыстыка не толькі пашырае веды і прывівае любоў да сваёй Айчыны —

(Працяг на стар. 4)

ГУТАРКІ ДЗЯДЗЬКІ МАКСІМА

Калі мая Палашка наслухалася па тэлебачанню, што ў нашай краіне таксама і з вугалем сёлета не лепш, як з мясам і цукрам, тады насела на мяне, каб як мага хутчэй паехаў у гэзсаўскі склад і атрымаў свой прыдзел чорнага топліва.

— То ж у нас яшчэ дроў на паўзімы хопіць, — гавару я ёй. — Навошта спяшаць? Цяпер часу і грошай малавата.

— Дровы нікуды з панадворка не ўцякуць, — яна мне на тое, — а вугалю ўжо зараз зусім не хапае...

— То ж сялянам, кажуць, у першую чаргу пастаўляюць. Такі загад ад урада, — талкую я маёй жонцы.

— Добра, добра, — кажа яна, — не будзь вар'ятам! Загадамі ты мне хаты не абагрэеш і абеду не зварыш. Кідай усё і адпраўляйся за вугалем! — распарадзілася мая Палашка. Што было рабіць?

Праз паўгадзіны я быў ужо на дарозе. Мароз стаяў невялікі, але вецер назойліва пранікаў за каўнер і халоднымі шпількамі калоў у шыю, бараду, у шчокі. Мерзлі ногі, бо спяшаючыся, замест валёнак я абуў гумовыя боты.

„Няўжо ж зіма сёлета распачнецца ў нас восенню?“ — падумаў я. Яшчэ толькі гэтага нам да шчасця зараз не хапала! Але праз хвіліну прыйшла мне ў галаву іншая думка: ці не занадта часта шукаем мы прычыны нашых гаспадарчых непаладкаў у стыхійных няшчасцях. То засуха, то паводка, то мароз. І каторы год ужо па чарзе! Пара б да таго ўсяго прывыкнуць і лічыць усё гэта нармальнымі ўмовамі нарыхтоўкі сельскагаспадарчых прадуктаў. Вядома, такога падыходу да справы трэба патрабаваць не толькі ад хлебаробаў, а перш за ўсё ад прамысловасці, якая працуе для патрэб вёскі, і ад усіх іншых устаноў, якія абслугоўваюць

ХТО ВАР'ЯТ?

сельскую гаспадарку. Чытаў я недзе, што амерыканскія ці галандскія фермеры патрапяць даць харчаванне шасці-васьмі чалавекам з горада і яшчэ астанецца ім шмат чаго на продаж за мяжу. А ў нас адзін гаспадар не ў сілах пракарміць нават двух чалавек!

Толькі ці вінаваты тут адны хлебаробы? Найперш даймала нас прагрэсія і абавязковыя пастаўкі. А калі прыйшоў канец гэтаму, ізноў бяда. За электрыфікацыю — плаці, за меліярацыю — плаці, за пенсію на старыя гады — хаця з яе і не скарыстаеш — таксама плаці. І ўсё ад гектара, ад даходлівасці, а не за фактычна зробленую ў цябе работу. Дам вам прыклад: дзесяты год плачу я па 500 зл. на конта воднай суполкі, нібыта за ўтрыманне ў гатоўнасці меліярацыйных канаваў, але дагэтуль яшчэ я не бачыў на сваёй сенажаці аніводнага чалавека, які пачысціў бы мне гэтыя равы. Пасля сёлетняй паводкі іх ужо цалкам занясло. Навесну самому прыдзецца закасаць рукавы і памахаць лапатай, бо інакш сена — як у пакойнага бацькі калісьці бывала — прыдзецца вяроўкамі на хрыбце з балота выцягваць.

А надабавак у цэнтральным планаванні нашы справы адсоўвалі на апошні план. Толькі 4 працэнты сваёй вытворчай сілы прызначала наша прамысловасць на забеспячэнне гаспадара неабходнымі яму машынамі і прыладамі.

І пры гэтым цэны!

Трактар — такі як мой, толькі, зразумела, новы, дзесяць гадоў таму назад каштаваў 95 тысяч злотых, а цяпер ён каштуе ўжо на 50 тысяч больш. Плуг, звычайны жалезны плуг, для запрэжкі ў аднаго каня, тады каштаваў 400 зл., зараз — 700 зл. Барана — 320 і 600 зл. Вілы — прылада ў гаспадарцы першай патрэбы, хаця і зусім простая — цана на іх падскочыла з 20 зл. на 40. І так можна было б разглядаць кожную дэталь.

Ну так, я ведаю, што не стаялі на месцы і цэны на сельскагаспадарчыя прадукты. Напрыклад, за адзін кілаграм жывой вагі адкормленага парсюка дзесяць гадоў таму назад плацілі 22 зл., а зараз удвая больш. Падвоілася таксама цана на ялавічыну і малако. Цэнтнер жыта каштуе зараз на 150 зл. больш. Не гавару ўжо пра бульбу і

(Працяг на стар. 5)

ХРОНІКА

■ 30 кастрычніка адбыліся аўтарскія сустрэчы Сакрата Яновіча і Янкі Чыквіна ў школах у Залуках, Новай Волі і Гарадку. Вечарам у гэты дзень нашыя літаратары выступалі: Сакрат Яновіч у клубе селяніна ў Новай Волі, а Янка Чыквін — у Доме культуры ў Міхалове.

■ 6 лістапада ў памяшканні ГП адбыўся вечар пенсіянераў, прысвечаны 63 гадавіне Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі. (мх)

З БЕЛАРУСКАГА ДРУКУ

ПАСТАРАЛІСЯ ПОЛЬСКІЯ СПЕЦЫЯЛІСТЫ

У раёне галоўнай плошчы Мінска — імя Леніна ўведзена ў строй новая аўтаматычная тэлефонная станцыя на 10 000 нумароў. Яе ў кароткі тэрмін зманціравалі спецыялісты Польскай Народнай Рэспублікі. Адбылося ўрачыстае адкрыццё станцыі, на якім прысутнічаў генеральны консул ПНР у Мінску М. Дрэўняк.

ЗА ГАЮЧЫМІ ТРАВАМІ

Сотні тон лекавай сыравіны штогод падрыхтоўваюць кааператывы Беларусі. Гаючыя травы прымаюць каля сямі тысяч сельскіх магазінаў, блізкіх да месц збору. Пры гэтым выкарыстоўваюцца практычныя рэкамендацыі Інстытута эксперыментальнай батанікі Акадэміі навук БССР. Імі прадугледжана захаванне і памнажэнне лекавай флоры ў асноўных яе раёнах. Па распрацоўках вучоных ствараюцца дзяржаўныя батанічныя заказнікі дзікарослых раслін.

КАЛЯНДАР

175 гадоў назад

2.12.1805 адбылася бітва пад Аўстэрліцам (найбольшая перамога Напалеона).

145 гадоў назад

30.11.1835 нар. М. Твэн, амерыканскі пісьменнік.

55 гадоў назад

5.12.1925 пам. Ул. Рэймант, польскі пісьменнік.

35 гадоў назад

4.12.1945 пам. Т. Х. Морган, амерыканскі вучоны ў галіне генетыкі і заалогіі, лаўрэат Нобелеўскай прэміі (1933).

Niwa

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE"

Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

* *

ADRES REDAKCJI

Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

* *

Wydawca: RSW „Prasa-Książka-Ruch" Kombinat Wydawniczo-Kolportażowy w Białymstoku

Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku.

Ogłoszenia przyjmuje: Biuro Reklam i Ogłoszeń ul. Wesołowskiego 1, 15-950 Białystok, tel 232-41 w. 278, oraz wszystkie biura ogłoszeń RSW „Prasa-Książka-Ruch" na terenie całego kraju. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności. Prenumeratę przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch" oraz urzędy pocztowe i doręczyciele w terminach: do dnia 25 listopada na I kwartał, I półrocze i na cały rok następny; do dnia 10 poprzedzającego okres prenumeraty na pozostałe okresy roku bieżącego. Cena prenumeraty: kwartalna 26 zł półroczna 52 zł, roczna 104 zł. Jednostki gospodarki uspołecznionej, organizacje społeczne zamawiają prenumeratę w miejscowych Oddziałach RSW „Prasa-Książka-Ruch", w miejscowościach zaś, w których nie ma Oddziałów, w urzędach pocztowych. Czytelnicy indywidualni opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych i u doręczycieli. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie nr 1153-201045-139-11; prenumerata ta jest droższa od prenumeraty krajowej o 50% dla zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

„Niwa" — PL ISSN-0546-1960. Nr indeksu 36071

Zam. 1846. Nakład 7.800 I-3.

Сафійскі сабор. XI-XVIII ст. г. Полацк.

(Працяг са стар. 1)

НЕСМЯРОТНЫ ВОБРАЗ

„собра воя своя многы" — ворагаў-нарманаў, славенаў, крывічоў і чудзі ды напаў на Полацк у той час, калі „хотяху Рогнеду вести ко Ярополку". Набег, відаць, быў нespадзяваны і вялікай моцы — у абароне Полацка загінулі Рагвалод і абодва яго сыны, Полацкая зямля была запалонена, а Рагнеда апынулася ў ложы пераможцы. Ён узвёў яе ў свае жонкі, даўшы імя Гарыслава (ззяючая славай).

Неўзабаве Уладзімір перамог Яраполка і стаў вялікім князем кіеўскім. Аднак далёка не зайздросны лёс чакаў княгіню Рагнеду-Гарыславу, бо, як заўважае летапісец, князь быў ненасытны „блудом, приводя к собе мужеския жены и девицы растляя". Неўзабаве пасадзіў ён княгіню воддаль сталіцы, у крэпасці на Лыбедзі, на правах адхіленай жонкі. Але тая не паддалася, не ўпала на духу, чакала зручнага моманту. І калі аднойчы Уладзімір, наведаўшы яе, заснуў, яна палічыла, што настаў час помсты. Князь прачнуўся ў апошні момант, схапіў жонку за руку і так пазбег пэўнай смерці. На запытанне, чаму яна хацела яго забіць, Рагнеда, не скрываючыся, адказала: „За тое, што бацьку майго забіў, і запаланіў яго зямлю ды не кахаеш мяне з гэтым вось дзіцянём" і паказала на сына Ізяслава. Хоць і кранулі гэтыя шчырыя словы вялікага князя, але ён усё ж загадаў ёй падрыхтавацца да смерці. Рагнеда апранула свой шлюбны ўбор і села на пасцелі, а малалетку Ізяславу дала вынуты з ножнаў меч і павучыла: „Як прыйдзе сюды бацька, скажы яму: „Ты не адзін тут!" Калі Уладзімір увайшоў да іх, убачыў аголены меч у руках сына і пачуўшы яго словы, сказаў: „А хто ж ведаў, што ты тут?" і рука яго не паднялася выканаць на жонцы і сыне смяротны прысуд. Усхваляваны, ён склікаў баярскую раду і расказаў пра ўсё. Баяры параілі вялікаму князю: „Не забівай ты яе дзеля дзіцяці гэтага, але аднаві айчыну яе і дай ёй з сынам сваім". І Уладзімір паслухаў парады, пабудаваў новы горад, якому даў назву Ізяслаўль у гонар сына (сённяшняе Заслаўе каля Мінска) і „пасадзіў" там Ізяслава з маткай. Але летапісец заўважае, што гэта не суцішыла барацьбы Полацкай зямлі супраць Кіева за сваю самастойнасць: „І з таго часу меч падымаюць Рагвалодавы ўнукі на ўнукаў Ярослава".

Даволі наіўна спрабаваў тлумачыць летапісец тадышнія вельмі складаныя палітычныя працэсы. На самай справе вялікі князь кіеўскі Уладзімір рабіў усё, каб утрымаць пад сваёй уладай Полацкую зямлю, якая пасля паражэння хутка адбудоўвала сваю эканамічную і палітычную незалежнасць ад Кіева. Якраз сын вялікага князя кіеўскага сваёй асобай павінен быў гарантаваць яе прыналежнасць да кіеўскай дзяржавы, а перанясенне сталіцы Полаччыны ў цалкам новы горад было нацэлена на заціранне традыцыі пра яе ранейшую славу і незалежнасць.

Аднак гэтыя намеры Уладзіміра не ажыццявіліся. Пры першай нагодзе і не без заахвочвання маці Ізяслаў пасяліўся са сваім дваром у Полацку і не толькі абнавіў і належна ўмацаваў княжацкі дзядзінец свайго дзеда Рагвалода, але і пайшоў яго следам, імкнучыся весці ўласную, незалежную ад вялікага князя кіеўскага, палітыку. Памёр ён у 1001 г., а яго намеры ажыццяўлялі сын Брачыслаў (памёр у 1044 г). і ўнук Усяслаў (памёр у 1101 г.), якога за адвагу і вынаходлівасць сучаснікі празвалі Чарадзеем...

Але што сталася з Рагнедай-Гарыславай?

Як перадаюць летапісцы, яна на стала жыла ў Ізяслаўлі. Калі ж Уладзімір пасля свайго хрышчэння і жаніцьбы з візантыйскай царэўнай Аннай запрапанаваў Рагнедзе выйсці замуж за любога з яго баяраў, яна адмовіла таксама рашуча, як некалі гадамі раней яму самому, і пажадала стаць манашкай. Прыняла новае імя Анастасіі, пабудавала ў Ізяслаўлі манастыр і памерла ў ім у 1000-м годзе.

Полацкая князёўна не толькі заняла віднае месца ў гісторыі беларускага народа. Яна асталася жыць у народнай памяці: дзве рэчкі каля Заслаўя названы ў яе гонар Княгінькай і Чэрніцай, возера носіць назву Рагнедзь, пагорак — Магілы Рагнеды. Яе постаць ужо некалькі стагоддзяў натхняе пісьменнікаў, кампазітараў, мастакоў. Пра яе напісаў думу дзекабрыст К. Рылееў, гаворыць у сваёй паэме „Цары" Т. Шаўчэнка, прысвяціў паэму „Гарыслава" Я. Купала, яна стала вельмі папулярнай гістарычнай постаццю ў сучаснай беларускай літаратуры. Кампазітар А. Сяроў стварыў оперу „Рагнеда", яе вобраз прысутнічае на карцінах шэрагу мастакоў. Асабліва ў бягучым юбілейным годзе вобраз Рагнеды апладатварае многіх беларускіх творцаў. Постаць Рагнеды стала своеасаблівым сімвалам жыццездольнасці Беларусі.

Мікалай Гайдук

„Доктар" і іншыя ● З трывогай за лёс чалавека ● Салодка і горка ● „Мост праз стагоддзі" ● Літаратурная старонка ● Жыццё, ахвяраванае пчолам ● Удовін лёс ● „Дубочкам" 10 год ● З расказаў дзеда Раманчука ● Весткі з Белавежы, Кляшчэляў, Кузавы, Бельска, Альхоўкі, Дашоў, Масева, Відава ● Паміж рыбамі ● Песня Булата Акуджавы „Александр Сергеевич Пушкин".

TELEWIZJA WARSZAWA

Niedziela 30 XI — 6.20 TTR. Hod. zwierz. s. III. 6.50 Mech. rol. 7.20 Nasze spotkania. 7.40 Now. w domu i zagr. 8.10 Emerytury dla rolników. 8.20 Telewizjada. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleranek. W pr. m.in. „Niedźwiedź pana Adamsa". 10.20 Antena. 10.50 Rep. film. 11.00 Poranek symfoniczny. 12.00 Dziennik. 12.20 Przyroda i postęp. 12.50 Dla dzieci: Przygody Sindbada. 13.15 Koncert życzeń. 14.00 Tylko w niedzielę. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.10 Henryk IV — król Francji (4). 21.05 Sportowa niedziela. 21.30 Tylko w niedzielę (cd).

Poniedziałek 1 XII — 13.30 TTR, RTSS — J. pol. s. I. 14.00 Chem. s. I. 15.20 NURT — Ped. 15.50 Pr. dnia. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik 16.30 Zwierzyniec. 16.55 Dzień dobry, w kręgu rodziny. 17.20 Klinika zdrowego człowieka. 17.45 Arsene Lupin — odc. pt. Człowiek w czarnym kapeluszu. 18.40 Rolnicze rozmowy. 18.50 Dobranoc. 19.00 Echa stadionów. 19.30 Dziennik. 20.10 Teatr Tel. E. Szwarc — Smok. 21.45 Pr. publ. międzynar. 22.15 Dziennik. 22.30 Śledztwo zostało wznowione.

Wtorek 2 XII — 6.00 TTR, RTSS. J. pol. s. I. 6.30 Chem. s. I. 8.10 Dla szkół: Hist. kl. VIII. 9.55 J. pol. kl. III lic. 11.00 Wych. plast. kl. III. 13.30 TTR, RTSS — Fiz. s. III. 14.00 Mech. rol. s. III. 15.50 Pr. dnia. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Klub Seniora. 16.55 Interstudio. 17.20 Dom i my. 17.35 Królik Bugs przedstawia. 18.00 Telewizja Młodych. 18.40 Polska Kronika Filmowa. 18.50 Dobranoc. 19.00 Lekarz radzi. 19.10 Świadkowie. 19.30 Dziennik. 20.10 Syberia — cz. III — dramat hist. TV radz. 21.45 Prawdę mówiąc. 22.20 Dziennik. 22.35 Sesja — pr. rozr.

Środa 3 XII — 6.00 TTR, RTSS — Fiz. s. III. 6.30 Mech. rol. s. III. 8.10 Dla szkół: Chem. kl. VIII. 9.00 Fiz. kl. VI. 11.00 Hist. kl. VII. 13.30 TTR, RTSS — Mat. s. I. 14.00 Biol. s. I. 15.20 NURT — Mat. 15.50 Pr. dnia. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Michałki. 16.55 Dzień dobry, w kręgu rodziny. 17.20 Tele — gol. 17.45 Los. Express i Małego Lot. 17.55 Forum korespondentów. 18.20 Turystyka i wypoczynek. 18.50 Dobranoc. 19.00 Camerata. 19.30 Dziennik. 20.10 Znaki na drodze — pol. film społ.-obycz. 21.55 Piosenki Włodzimierza Wysockiego. 22.30 Dziennik. 22.45 30 minut z architekturą.

Czwartek 4 XII — 6.00 TTR, RTSS — Mat. s. I. 6.30 Biol. s. I. 8.10 Dla szkół: Przysp. obr. kl. VIII i I lic. 9.00 Praca — technika, kl. II. 11.00 J. pol. kl. VIII. 11.55 Nauka o czł. kl. VIII. 12.50 Czy rośliny czują. 13.30 TTR, RTSS — Mat. s. III. 14.00 Upr. rośl. s. III. 15.20 Pr. dnia. 15.25 Turniej zastępowych. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Czwartek TDC. 17.30 Magazyn motor. 18.00 Studio Ratunek. 18.25 Poligon. 18.50 Dobranoc. 19.00 Sonda. 19.30 Dziennik. 20.10 Teatr Sensacji — M. Piestrak — Świadek oskarżenia. 21.25 Pegaz. 22.15 Dziennik. 22.30 Mózg. Tajemnica snu.

Piątek 5 XII — 6.00 TTR, RTSS. Mat. s. III. 6.30 Upr. rośl. s. III. 9.00 Dla szkół: kl. III. Barbórkowe święto. 11.00 kl. I—II. Wokół nas. 12.50 Geogr. kl. VIII. 13.30 TTR — Upr. rośl. s. I. 14.00 Mech. rol. s. I. 15.05 Red. szkol. zap. 15.20 NURT — Porozmawiajmy. 15.50 Pr. dnia. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Piątek z Pankracym. 16.55 Dzień dobry, w kręgu rodziny. 17.20 Giełda. 17.40 Tajemnica Enigmy — odc. IV. 18.40 Rolnicze rozmowy. 18.50 Dobranoc. 19.00 Turniej reporterów. 19.30 Dziennik. 20.10 Jiri show — pr. rozr. 20.55 Listy o gospodarce. 21.35 Recital Haliny Frąckowiak. 22.00 Dziennik. 22.15 Scena Monodram — Bal u Salomona.

Sobota 6 XII — 6.00 TTR — Upr. rośl. sem. I. 6.30 Mech. rol. s. I. 7.00 Hod. zwierz. s. III. 7.30 Mech. rol. s. III. 9.00 Wojsk. film dok. 9.30 Poranek z kulturą. 11.00 Człowiek, ziemia, kosmos. 11.30 Dziennik. 11.50 Studio 2. 15.55 Widowisko dla młodzieży. 18.50 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.15 Michał Strogow — odc. 6 — film przyg. 21.15 Studio 2 (cd.). 23.00 Księżyc wilkołaka — horror prod. USA.

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Piątek 28 XI — 7.15 Film fab. 15.15 Film fab. 20.30 Panorama film.

Sobota 29 XI — 14.35 W świecie zwierząt. 17.30 Międzynar. zawody w j. fig. na lodzie. 19.45 Wieczór poświęcony 100-leciu A. Błoka.

Niedziela 30 XI — 12.00 Film fab. 14.15 Klub podróży. 15.30 Panorama miedzynar. 16.15 Koncert. 19.35 Koszykówka. Kobiety. Dynamo (M) — TTT; Przegląd piłkarski.

ГАВОРЫЦЬ БЕЛАСТОК!

Беларуская радыёперадача: субота 12.05—12.25 (UKF),

КІНО

Białowieża Rewolwer — wł. 2—3. Czyje to prawo — węg. Zwolnienie warunkowe — USA 6—7.

Bielsk Podl. Drzwi w drzwi — fr. 1—2. Szkarłatny pirat — USA 3—4. Przypływy uczuć — fr. 5—6.

Czeremcha Ojciec królowej — pol. 2—3. Zapowiedź ciszy — pol. 6—7.

Czyże Porażenie prądem — węg. Anno Domini — jug. 3—7.

Gródek Mistrz kierownicy ucieka — USA 6—7.

Hajnówka Szaleństwo i metoda — meks. Człowiek w dziczy — USA 3—4. Olimpiada 40 — pol. 5—7.

Michałowo Niebezpieczeństwo — czes. 2—3. Wendeta — fr. 4—5. Dzień mojej miłości — czes. 6—7.

Milejczyce Gorączka sobotniej nocy — USA. Hostessa — NRD 3—7.

Narew ... Cóżeś ty za pani — pol. Prywatne piekło — USA 3—7.

Nurzec Werdykt — fr. 2—3. Wujaszek Marian miliarderem — rum. 4—5. Constans — pol. 6—7.

Orla Miłość Adeli H. — fr. Placówka — pol. 3—7.

Rajsk Aż rozłączy nas śmierć — NRD. Kieszonkowe — fr. 3—7.

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

ЯНКА КУПАЛА — ЧАСТКА XVIII

Грамадская праблематыка. Дакастрычніцкую творчасць Янкі Купалы можна разглядаць у аспектах: паэзіі, драматургіі, публіцыстыкі. У сваю чаргу паэзія раздзяляецца на цэлы рад цыклаў, звязаных з грамадскімі праблемамі, лірыкай кахання, нацыянальнымі справамі, прыродаапісальнай тэматыкай, літаратурнымі з'явамі і г.д.

Несумненна, галоўную пазіцыю ў дакастрычніцкай паэзіі Купалы займаюць грамадскія праблемы. Таму імі ў першую чаргу варта заняцца.

Досыць цяжка было б назваць усе вершы Купалы, звязаныя з грамадскай тэматыкай. Справа ў тым, што іх у спадчыне паэта некалькі тысяч. З гэтай прычыны, не прэтэндуючы да дакладнасці, звернем увагу толькі на некаторыя творы з грамадскага велізарнага цыкла.

Ужо першыя вершы, напісаныя Купалам на беларускай мове, „Мая доля" і „Мужык" мелі ў сваім змесце элементы той праграмы, якая акрэсліла істоту амаль усёй дакастрычніцкай творчасці паэта: нараканне на цяжкі лёс селяніна, абурэнне на яго класавых крыўдзіцеляў, глыбокую незадаволенасць дзейнасцю царскай адміністрацыі і г.д.

Адным з найчасцей паўтараемых матываў з'яўляецца ў ранняй творчасці Купалы матыў сялянскага лёсу або сялянскай долі.

Мая доля, дык вось доля,
Каб ты лопнула была!
Каб у чыстае дзе поле
Ад мяне ты уцякла!

Падобны падыход да „долі" выступае ў многіх іншых творах Купалы. Што з'яўляецца характэрнай рысай гэтых вершаў? Перш за ўсё тое, што трактуе ён „долю" як жывую істоту, якая праследуе селяніна заўсёды і ўсюды. Ніякія спосабы і метады не памагаюць селяніну пазбыцца свайго неспрыяючага лёсу. У такім падыходзе маладога паэта да долі праяўляецца яго залежнасць ад беларускага фальклору. У многіх беларускіх казках доля выступае ў чалавечай постаці і толькі нямногім асобам удаецца пазбыцца яе. Як правіла, праследаваныя доляй сяляне замыкаюць яе ў бутэльцы, у каетцы, у торбе і такім чынам пазбываюцца яе нежаданай дзейнасці. Купала адкідае фальклорны спосаб разліку з бядой. У значнай большасці вершаў некарысная долі надае ён характар фаталістычнага няшчасця, якога сялянская постаць пазбыцца ні пры якіх акалічнасцях не можа. Зразумела, што пры такой трактоўцы праблемы можам гаварыць аб песімістычным характары большасці вершаў паэта. Да такіх твораў трэба залічыць вершы: „Маркотныя думы", „Нуда", „Не кляніце мяне", „Адзін", „Для куска хлеба", „Над калыскай", „Дзе ні выляці з нявол і", „Песня жней" і сотні другіх.

У гэтых творах малады паэт нярэдка жанглюе аднымі і тымі ж рэквізітамі, надаючы ім розны характар, акцэптацыю, чарговасць. Да найчасцейшых элементаў належаць: непасільная праца селяніна, выкарыстоўванне вынікаў гэтай працы панамі і дзяржавай, брак элементарнай вопраткі, ежы і жылля, несправядлівасць у судзе і дзяржаўных установах, сялянская цемра, крыўда беларускіх жанчын і дзяцей.

У гэтых вершах Купала вельмі часта звяртаецца да баладных матываў. Ужывае ён, а часта і надужывае такія паняцці: пот і кроў, крывавы прыгон, заўчасная смерць. Бадай найчасцей сапастаўляе канкрэтныя з'явы: бяду і раскошу, весялосць і смутак, эгаізм і альтруізм.

Тихонюк Базыли, **Некоторые особенности вокализма и консонантизма говора села Скупово, у:** „Acta Baltico-Slavica", t. XII, Ossolineum 1979, str. 251-259.

Вёска Скупава знаходзіцца ў 12 кіламетрах на паўночны ўсход ад Гайнаўкі, у Белавежскай пушчы. У Скупаве каля 300 жыхароў, у тым 90% беларусаў.

Вздорнов Г. И., **Исследование о Киевской Псалтыри. Киевская Псалтырь 1397 года из Государственной публичной библиотеки им. Щедрина в Ленинграде,** т.т. I-II (т. I — даследванне, т. II — тэкст „Псалтыра"), Масква 1978, стар. 171, 229.

Гэта першая поўная публікацыя каштоўнейшага помніка пісьменства. Напісаны ў Кіеве рукапіс доўгі час знаходзіўся ў Вялікім княстве Літоўскім і Польшчы (між іншым, у яе першаадкрывальніка свяшчэнніка А. Ю. Сасноўскага з Кляшчэляў і першага яе прыватнага ўладальніка Міхала Баброўскага — вучонага-славіста і царкоўнага дзеяча родам з Волькі Выганоўскай). Гэта адна з лепшых рускіх рукапісных кніг. Яна напісана літургічным уставам і аздоблена на палях мініяцюрамі. Майстэрскае выкананне мініяцюр узнаўляе ілюстрацыі загінуўшага грэчаскага арыгінала з канца XI стагоддзя. Кіеўскі Псалтыр прадстаўляе каштоўнасць асабліва пры вывучэнні старажытнарускай і візантыйскай культуры.

Лабынцев Ю. А., В помощь составителям сводного каталога старопечатных изданий кирилловского и глаголического шрифтов. Методические указания. Выпуск 3. **Кирилловские издания Супрасльской типографии.** Масква 1978, стар. 55.

У гэтым выпуску метадычных парадаў аддзела рэдкіх кніг Дзяржаўнай бібліятэкі СССР імя У. І. Леніна змешчана апісанне выданняў кірылаўскім шрыфтам, якія выйшлі ў Супрасльскай друкарні, што працавала з канца XVII да пачатку XIX стагоддзяў. За гэты час з друкарні выйшла больш за 300 выданняў на царкоўнаславянскай, старабеларускай, рускай, польскай, лацінскай і літоўскай мовах, сярод іх больш за 100 кніг кірылаўскім шрыфтам для ўжытку уніяцкай царквы і рускіх стараабрадцаў.

Р. С.

АЖ ГАЛАВА ТРАШЧЫЦЬ

Паважаная Рэдакцыя, жыццё падкінула мне тэму, а вось не магу прыдумаць загалоўка. Думаў, думаў, галава трашчыць, але нічога цікавага ў мой гарбуз не прыходзіць. Дык вырашыў сказаць, што хачу, а загаловак прыдумайце самі.

Калі чалавек жыве сярод кветак і раптам пападзе на пустыню, тады адчуе прыгажосць іх. І так ёсць з іншымі справамі. Людзі прывыкаюць да чагосьці, абжываюцца з асяроддзем і ім здаецца, што так і быць павінна, каму з нас прыйшло б у галаву, напрыклад, перад уездам у вёску Грабавец (не гавару ўжо аб Беластоку) паставіць табліцу з надпісам „У нас не курыць", або мыць гародніну.

Аднойчы спрачаўся я з суседам аб адносінах прадаўцоў да пакупнікоў, і той прыціснуў мяне такім аргументам: „Калі я ездзіў па Латвіі, то бачыў, што там усюды агародніна памытая так дакладна, што можна адразу класці ў гаршчок". Пачуўшы такое, пачаў я прыглядацца да нашай гародніны ў прадаўцоў. Толькі цяпер зразумеў цану зямлі. Пагоня за грашыма давядзе да таго, што хутка астанемся без верхняга тлустага слоя нашай карміцелькі.

Паслала мяне жонка купіць цыбулі. Абыйшоў я ўсе ларкі, а цыбулі не прыкмеціў. Вярнуўся дамоў і гавару, што цыбулі няма.

— Як гэта няма?

— А вось так, няма і ўсё. Бачыў буракі, слівы, фасолю, а цыбулі не бачыў.

— А ты сам не глядзі, бо ты нічога не бачыш, акрамя спадніцак, спытай, ці ёсць цыбуля. І апрача таго купі гародніну, бо ж заўтра трэба гарохавы суп зварыць — госці прыйдуць, чым пачастуеш?

Спярша я ўскіпеў, што жонка будзе гарохавым супам гасцей прымаць, але пасля падумаў, што госці з прыемнасцю з'ядуць, бо ў іх усё толькі шынка, ды салямі.

Хоць надуты, але ўсё ж я пайшоў у бліжэйшы „зяленяк". Над галовамі доўгай чаргі пытаю: „Цыбулю і гародніну дастану?"

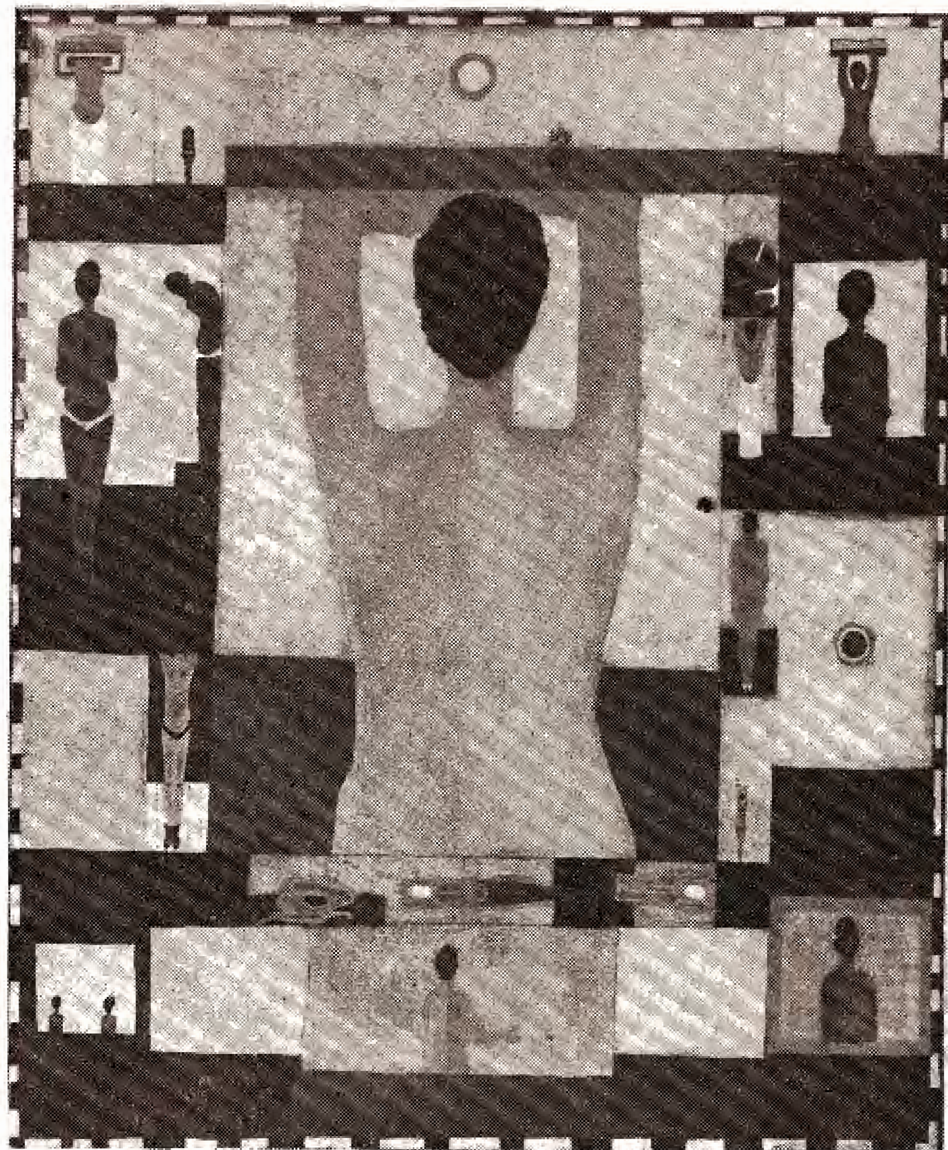
— Оўшэм.

Заняў я месца ў чарзе і давай заўважаць вачыма ларок. Гародніны не відаць. Стаіць многа драўляных скрынак і ў іх ляжаць грудачкі зямлі, але што гэта за грудачкі?..

Дайшла мая чарга — прашу пятрушку. Дзяўчына кладзе на вагу падоўжны кусок зямлі. Прашу селера, дзяўчына важыць кругленькі камок чарназёму. У цыбулі толькі хвасты відаць.

Прынёс усё гэта дамоў, упэцкаўся мыючы, упэцкаў ракавіну і вядро, а як абабраў, то аказалася, што ледзь хопіць на чатыры талеркі гарохавага супу. Ну, які тут даць загаловак?

Васіль Петручук

Наша галерэя

Е. Навасельскі. Акт з варыянтамі, 1971 г.

КАВАЛЕР ордэна адраджэння Польшчы

ШУКАЮЧЫ ДОЛІ

Не нарадзіўся пад шчаслівай зоркай. Доля не пашкадавала яму ні голаду, ні холаду. І шлях у жыцці не быў высланы ружамі, даваліся Сцяпану Рошчанку са Ставішчаў, што ў Чаромхаўскай гміне, змагацца за светлую будучыню, за шчаслівую долю.

Нарадзіўся ў 1915 годзе ў Ставішчах. Тут пражыў сваё дзяцінства і пачаў самастойнае жыццё.

Ужо ў шэсць год без бацькоў. Яны ў адзін дзень паміраюць ад сыпнога тыфу. Праз два месяцы памірае сястрычка. Брат наймаецца пасвіць кароў, а Сцяпан бадзяецца па вёсцы. Чужыя клуні становяцца домам начлежным, а добрыя людзі — карміцелямі.

— У дзевяць гадоў, — успамінае Сцяпан Рошчанка, — прымае мяне на выхаванне дваюрадны брат, Лявон Саснюк. За выхаванне трэба плаціць. Пасу кароў. І так чатыры гады. Пасля, ужо самастойна, займаюся тым жа ў недалёкіх Глінішчах. Затым працую парабкам у Капылах. Аднак цяга да роднай вёскі перамагае ўсё. Вяртаюся ў Ставішчы. Тут аднавяскоўцы даручаюць мне нядрэнную працу — пільнаванне лесу.

За гэтых некалькі гадоў бадзяння па чужых людзях не адно ўбачыў. Не адно зразумеў. Пазнаў смак голаду, холаду і слёз. Жыццё многаму мяне навучыла...

— Будучы васемнаццацігадовым юнаком, — працягвае свой расказ Рошчанка, — уступаю ў рады КПЗБ. Сакратаром нашай групы быў тады Уладзімір Пушкарэвіч, а ўваходзілі яшчэ ў склад нашай арганізацыі такія вёскі, як Альвус, Хлявішчы і Пяшчатка.

— У тым часе пачынаю вучыцца прафесіі каваля ў Лумнай ў Міхася Юрчука, а канчаю навуку праз некалькі год у Пятра Колтака ў Пяшчатцы.

У 1936 годзе С. Рошчанка прызываецца ў армію ў 25 полк кавалерыі уланаў велькапольскіх у Пружаны. Пасля двухгадовай службы вяртаецца дамоў і паступае ў насычальню на работу.

Вайна застала Сцяпана Рошчанку ў роднай мясціне. Калі Савецкай Арміі патрэбны сталі рамеснікі ў паравозным

(Працяг на стар. 4)

збітісія — зблудзіць, памыліцца. Цілы час трымайся так, коб ліэс быў по праву руку, а то як зоб'ешся з дорогі, то так і пойедэш нэвядомо дэ. Я помэтаю, лоні такая завіэя была, што свіэта нэ відно, а мніэ до Віэльська трэба было йехаті. То як за Городнікамі збіўся з дарогі, то вёрст двацьцэть у буок одкатіў. У школі вершыка так хутко нэ говоры, а то зоб'ешся і двуойку достанэш.

згіэрж на згіэрж — не паладзіць, а асабліва тады, калі адно не ўступае другому. Слово по слові, і так пушло згіэрж на згіэрж, і нэма добра дома. Бо то попала коса на камэнь і так ціэлэ жыцце згіэрж на згіэрж.

побабітісь — паморшчыцца ад доўгага трымання ў вадзе (у аднясенні да рук або ног). Вылазь з тэй рыкі, а то ўжэ аж пальці побабіліся. Пооджымала трохі і бач якіе рукі побабіны. Чы в тэбэ так нога потіэе, чы можэ чобут протікае, што штодэнь ногі побабіцца.

прыгарка, -і, *жан.* — прысмажка, прысмажаная або прыпечаная бульба. Нэ выбірай одных прыгарок, прытном (падрад) бэры. Я таксамо прыгарку люблю. А я там за прыгаркою нэ гіну. Чом, прыгаркі добры.

скідатісія — не данасіць цяжарнасці. Адносіцца пераважна да жывёлы. Ужэ другі раз тая сама корова скідалася, продаті хіба трэба, чы што? Нэ бэры до ліэса жэрубной кобылы, а то шчэ скідаецца.

яскор, -а, *мужч.* — таполя. І што ты будэш робыў з того яскора? Нэ трэба было шчэ того яскора спускаті. А ну його з яскором. Колі яскоры такіе файны, высокіе.

(Агароднікі, гміна Бельск Падляшскі)

(Працяг са стар. 1)

Аляксей Сельвясюк

Народнай Польшчы, але вучыць таксама шанаваць прыроду, вучыць калектывізму, належным сяброўскім адносінам. Кожная такая экскурсія яднае калектыў, павышае аўтарытэт свайго выхаваццеля, заўсёды сардэчнага і чуллівага ў адносінах да сваіх вучняў.

— Высокі яго аўтарытэт і сярод настаўнікаў. Усе ведаюць яго ў нас як сумленнага, сціплага, дысцыплінаванага і добрага чалавека, — сцвярджае дырэктар беларускага ліцэя Уладзімір Сцепанюк. Аляксей Сельвясюк ад 1971 года з'яўляецца грамадскім намеснікам дырэктара школы і гэтыя абавязкі выконвае вельмі добра.

Неабходна сказаць і аб тым, што Аляксей Сельвясюк не жыве ў Гайнаўцы, а на вёсцы, у Махнатым. Кожную раніцу спяшаецца ён на цягнік, які ад'язджае а 6.30. Цягніком таксама вяртаецца дамоў. А гэта ўжо дадатковыя клопаты і страта часу.

Махнатае — гэта яго родная вёска. Тут жыў яго бацька, які памёр, калі Аляксею было 17, а яго брату 7 год. У сваёй вёсцы закончыў ён 6 класаў пачатковай школы, а сёмы ў Новаберазове, 8 і 9 — у беларускім ліцэі ў Гайнаўцы. Пасля пачаў ён настаўнічаць у пачатковай школе ў Рыбалах, а пазней у Локніцы. У 1957/58 навучальным годзе працаваў настаўнікам у Тыневічах, а наступныя 4 гады — у сваёй вёсцы Махнатае. Працуючы настаўнікам, закончыў Вышэйшую педагагічную школу ў Гданьску. Ад 1962 года Аляксей Сельвясюк працуе ў Гайнаўскім беларускім ліцэі выкладчыкам геаграфіі.

Жонка яго таксама настаўніца, жыве і працуе ў Махнатым. У іх двое дзяцей. Дачка вучыцца ва універсітэце ў Любліне, а сын у 8 класе.

Жыццё Аляксея Сельвесюка ўвесь час звязана са школай, з выхаваннем падрастаючага пакалення.

Міхась Хмялеўскі
Фота аўтара

(Працяг са стар. 3)

ШУКАЮЧЫ ДОЛІ

дэпо ў Чаромсе, яго з насычальні перакідаюць у дэпо. Там працуе слёсарам да вызвалення.

У 1945 годзе ўступае ў ППР і ў рады СРМО. У час рэферэндума, са зброяй у руках пільнуе выбарчы будынак у Голі.

— Неспакойныя часы тады былі, — працягвае ўспамінаць дзядзька Сцяпан. — Чалавек не ведаў, што прынясе раніца. Доўгія гады не расставаўся я з вінтоўкай. Кожны з ОРМОўцаў быў у пастаяннай сувязі з камандзірам Чаромхаўскай заставы пагранічнікаў. Менавіта таму спакайней мы сябе адчувалі. Бандыты, якіх тады хапала ўсюды, баяліся нос да нас паказаць. Вядома, войска...

Пасля вызвалення Сцяпан Рошчанка пераходзіць на далейшую пасаду у насычальню. Там працуе да апошняга дня сваёй службы. Як член ПАРП актыўна ўдзельнічае ў грамадска-палітычнай працы свайго прадпрыемства. Карыстаецца аўтарытэтам не толькі сярод рабочага калектыву, але і сярод кіраўніцтва насычальні. Па-далейшаму стаіць у абароне справядлівасці і пакрыўджаных.

Не пакідае таксама радоў армоўскай арганізацыі.

За добрасумленную і самаахвярную службу ўзнагароджаны значкамі „Х" і „ХХ год у службе народу", а за грамадскую дзейнасць — Залатым Крыжам Заслугі. У 1975 годзе адыходзіць С. Рошчанка на пенсію, а праз нейкі час Рада Дзяржавы прызнае яму Кавалерскі Крыж Ордэна Адраджэння Польшчы.

Зараз здароўе ўжо не дазваляе ўдзельнічаць Рошчанку ў грамадскай працы. Аднак па-далейшаму ён застаецца верным сынам партыі. Стаіць надалей на баку грамадскай справядлівасці.

Ул. Сідарук

ЖЫХАРЫ ШКОЛЬНАГА ДВАРА

Гэты будынак з'яўляецца ўласнасцю Зборнай гміннай школы ў Бельску. Знаходзіцца ён на школьным пляцы ў некалькіх кроках ад цэнтральнага ўваходу ў школу. Раней жылі тут настаўнікі. Але цяпер жывуць людзі, якія нічога супольнага са школай не маюць.

Ад часу, калі школа гэта стала гміннай, калі значная частка дзяцей даводзіцца з бліжэйшых вёсак, у самой школе зрабілася вельмі цесна. А ў апошнія гады пры школе арганізаваны яшчэ прадшкольныя групы шасцігодкаў.

Школа ўжо шмат гадоў стараецца вярнуць сабе гэты будынак. Пасля адпаведнага рамонту ў ім маглі б змясціцца дзве групы наймалодшых дзяцей, якія вельмі кепска адчуваюць сябе ў гушчы старэйшых школьнікаў.

На жаль, забраць жыхароў з гэтага будынка могуць толькі гарадскія ўлады. Школа ж з'яўляецца гміннай і яе апякун — гміна. А начальнік горада не вельмі хоча прыслухоўвацца да школьных клопатаў, бо гэта нібы не яго гаспадарка, у яго ж і сваіх клопатаў хапае.

А тым часам на школьным двары паявіліся розныя роду хлявы і хлеўчыкі, дрывотні і выхадкі. На школьным падворку звісаюць на шнурках вісіць то бялізна, то адзежа, то іншыя шматкі. Усё гэта не дадае школьнаму двару і самой школе эстэтыкі і павагі, належнай гэтай установе. Да таго ж школьны двор заўсёды адчынены нараспашку, бо для жыхароў гэтага падворка павінен быць уезд на яго аўтамашынай.

Спадзяемся, што ўлады горада ўсё ж знойдуць кватэры для жыхароў школьнага падворка. Бо дзеці ўсё ж нашыя!

(яч)
Фота аўтара

ТЭМА АКТУАЛЬНАЯ

Часта на старонках „Нівы" паяўляюцца публікацыі на тэму апошніх здарэнняў у нашай краіне. Вось і я хачу ўключыцца ў гэтую гутарку. Думкай вярнуся да маіх дзіцячых гадоў. Да таго часу, калі на нашых палях каралём быў драўляны плуг з жалезнай толькі адкладнёй і цалкам драўляная барана.

А інжынераў было ў Бельску столькі, колькі пальцаў на адной руцэ, а мо і менш. Вось у той час і пры дапамозе тых прыладаў уся плошча земляных угоддзяў у маёй вёсцы была належна, з сапраўднай пшчотай абсеяна, збожжа сабрана і звезена. Сёння драўляны плуг і такая ж самая барана стаяць у музеі. На іх месца выйшла сучасная тэхніка — трактары, камбайны, самалёты, мінеральныя ўгнаенні і г.д. Магістры, інжынеры, тэхнікі на кожным кроку. Не толькі ў сельскай гаспадарцы, але і ў лёгкай і цяжкай прамысловасці. З году ў год пашыраюцца і прыгажэюць гарады. Цесна робіцца на вуліцах ад аўтамашын. Адным словам, гарады лопаюць па швах.

На жаль, пахваліцца гэтай з'явай не можам. Прыгажосць горада не ідзе ўпоруч з вёскай. Вёска з году ў год робіцца ўсё больш і больш сумнай, усё больш пустой. У выніку — з кожным годам пашыраецца плошча аблогаў. Хопіць толькі сказаць, што каля вёскі Казлы ў Бельскай гміне ляжыць у адным кавалку амаль 100 гектараў земляных угоддзяў, уласнікам якіх з'яўляецца ПГР у Бельску. А, напрыклад, бельскі СКР выходзіць на сваё поле не раней, як у палове мая, бо раней выйсці з сучаснай тэхнікай не можа, таму што грузнуць машыны. І ці можна спадзявацца добрага ўраджаю ў такой сітуацыі?

А вось у гарадах, перапоўненых высокааплачванымі людзьмі — забастоўкі. Ці ж без гэтага нельга было б дайсці да мэты? І падвышкі зарплаты праблемаў не развяжуць. Трэба сумленна ўзяцца за работу, хопіць таргавацца. Грамадству патрэбны абутак, топліва, спажывецкія прадукты і спакой.

(вс)

Без задняй думкі

ЧЫМ ХВАРЭЕ ПРАЎДАДЫР?

Думаю, што чалавек, надзелены надта вялікай уладай і надта вялікім аўтарытэтам, усе некарысныя інфармацыі аб становішчы дзяржавы лічыць некарыснымі для сябе, накіраванымі на падрыў яго аўтарытэту і ўлады. Сама інфармацыя не даходзіць да праўдадыра, яе нехта прыносіць, нехта яе дакладвае, нехта яе рыхтуе. За некарыснай інфармацыяй стаяць значыць канкрэтныя людзі, супраць іх кіруецца гнеў праўдадыра, бо яны з'яўляюцца пасланцамі дрэнных вестак. Праўдадыр (і гэта незалежна якога ўзроўню) наогул не ставіць пытання: я ўдзячны маю паднячаленаму (супрацоўніку), бо дзякуючы гэтаму, што выявіў некарыснае становішча, змагу цяпер зрабіць такія заходы, каб справы рушылі ў лепшым напрамку, калі ж справы рушаць у лепшым напрамку, мае становішча будзе гэтым мацнейшае, значыць я ўдзячны гэтаму чалавеку, бо дзякуючы яго крытыцы, дзякуючы інфармацыям, на якія спасылаўся, мае становішча палепшыцца. Аб'ектыўна дзейнічае ў маю карысць.

Калі б так думаў, мусіў бы падначаленага за дастаўку папераджальнай інфармацыі ўзнагародзіць, што азначае — узнагародзіць за крытычны голас — аб сабе, аб дзяржаве, аб гаспадарцы, аб ваяводстве, аб фірме — у залежнасці ад таго, якога ўзроўню датычыць. Вось гэта не здараецца ніколі.

Ёсць інакш. Меркаванне праўдадыра (кіраўніка, дырэктара) іншае. Паколькі падначалены ці супрацоўнік выяўляе некарысныя мне інфармацыі, мусіць мець у гэтым мэту і вядома якую — падважыць мае погляды, мой аўтарытэт, маю ўладу. Каб гэтага пазбегнуць, найлепш не дапусціць, каб паслужыўся гэтай зброяй, значыць некарыснай інфармацыяй, крытычным голасам, калі ёсць Аддзел эканамічных аналіз, які стварае такія некарысныя інфармацыі, дык трэба забараніць паслугоўвацца імі — што і было зроблена — а найлепш гэткі аддзел ліквідаваць — што таксама было зроблена. Калі калектыў экспертаў дастаўляе некарысны рапарт аб становішчы абы-чаго, дык трэба такі рапарт схаваць глыбока ў шафу, экспертаў напужаць, каб у будучыні такіх рапартаў не стваралі. Значыць — калі нехта пастаянна прыходзіць з такімі некарыснымі інфармацыямі, трэба яго адсунуць крыху далей, каб не мог прыходзіць. І фактычна — дзякуючы такім заходам наступае ціпіня, спакой, плывуць інфармацыі — толькі карысныя, узмацняе гэта адчуванне ўласнай вартасці і ўласнага аўтарытэту. Да часу... А калі гэты час надыдзе, у вачах праўдадыра малюецца бязмежнае здзіўленне — як да гэтага магло дайсці, як гэта дзеецца, што не дапамагае ўжо яго аўтарытэт, прамовы да народу і заклікі.

Веслаў Казыра
„Час"

БУГ У АГНІ

Сядзелі мы ў памяшканні Бярэзаў з Мінчэва. Сяляне апавядалі мне пра сержанта Міхаіла Сініцына, які загінуў у танку за іх вёскай, да апошняй хвіліны адбіваючы атакі гітлераўцаў.

— Ну і асталася гэтая Каця, — расказвала Марыя Бярэза, — асталася яна без мужа, без даху над галавой і без маёмасці, бо ўсе рэчы згарэлі. Толькі дзве грудныя сіроткі на руках, дзве дзяўчынкі-блізнючкі. Дапамагалі ёй людзі, як маглі, але маглі няшмат, бо самі вельмі пацярпелі ад гітлераўскага абстрэлу вёскі.

— А яе мужа, — адазваўся Міхась Мішчук, — гэтага Мішку Сініцына, змаглі мы пахаваць толькі тады, калі ўсё тут супакоілася.

— Можа ўжо нейкі тыдзень часу прайшло, — дакінуў Тэафіль Бярэза.

— Памятаю, што ледзь мы яго дасталі з гэтага танка, — працягваў Міхась Мішчук. — Ён ужо зусім застыў, седзячы за кулямётам. Давялося выцягваць яго, падчапіўшы за салдацкую дзягу.

— Пахавалі мы яго там жа, у нейкіх ста метрах ад гэтага танка, у якім ён засеў, — дадаў Ян Дзмітрук.

— Каця спачатку часта наведвала магілу свайго мужа, — кажа Марыя Бярэза. — Кветкі там пасадзіла... А пазней недзе яна прапала...

— Пайшла на службу да Растковускага, — паясніў Міхась Мішчук. — Гэты Растковускі быў вельмі багатым селянінам, меў многа зямлі і патрабаваў людзей да працы...

— А пазней ён і ажаніўся з гэтай Кацяй, — сказала Марыя Бярэза.

— Бо яна яго выратавала ад смерці, — паясніў Мішчук і, сустрэўшы мой дапытлівы позірк, апавядаў далей: — Было так: гэты Растковускі меў сувязь з падполлем, быў членам Арміі Краёвай. Аднойчы атрымаў ён загад, каб перавезці зброю з Драгічына ў суседнюю вёску. З ім разам паехала і гэтая Каця. Вязуць яны зброю, а насустрач ім едуць жандары. Вядома было, што яны не прапусцяць без вобыску ніводнай падводы. А тут хопіць адкінуць вязку сена і ўсё бачыш на далоні. І тады гэтая Каця, значыць, батрачка Растковускага, прыкідваецца хворай на тыф, бо ведала, што гэтай хваробы немцы баяліся, як найгоршай заразы. Ляжыць яна на сене і стогне, а Растковускі здалёк папярэджвае гітлераўцаў аб небяспецы. І сапраўды, яны не сталі абысківаць яго падводу. Такім чынам Каця выратавала чалавека ад смерці і ён тут жа прысягнуў ёй, што ажэніцца з ёю. Цяпер жывуць яны на хутары ў Пуцькоўчах Нагорных. Гэта недалёка ад нас. Можаце паехаць і праверыць. У іх ужо дарослыя дзеці...

Гісторыя здалася мне родам з казачных сюжэтаў. Захацелася яе праверыць. Найперш адшукаў я дачку Кацярыны і Міхаіла Сініцыных. Яна зараз жыве ў Драгічыне і працуе ў гандлёвым павільёне. Па мужу называецца цяпер Баркоўская, **Марыя Баркоўская**.

— А дзе ваша сястра? Што з ёю? — пытаю яе.

— Няма яе, — балюча ўздыхнула Марыя Баркоўская. — Загінула яна трагічна, утапілася ў Бугу... ужо даўно. Я адна асталася ў нашай сям'і чыста руская, а можа беларуска, бо маці мая родам з Беларусі...

Гутарку вядзем мы на польскай мове, бо іншай — ані рускай, ані беларускай — пані Марыся не ведае.

— Ужо дачка мая, — кажа яна, — намнога лепш за мяне разумее рускую мову. Па гэтаму прадмету мела яна ў школе адны пяцёркі. Любіла вывучаць рускую мову. І цяпер яна выручае мяне ў перапісцы з маімі беларускімі сваякамі.

Выхавалася Марыя ў каталіцкай традыцыі. Яе маці, выходзячы замуж за католіка, таксама прыняла каталіцкае веравызнанне.

— Тата аднак ніколі мяне не крыўдзіў, — сцвярджае пані Марыся. — Аднолькава адносіўся і да сваіх родных дзяцей, да нашых братоў, і да нас — дзвюх выхаванак.

Едзем у вёску Пуцькоўчы Нагорныя. Вязе нас Марыя Баркоўская на сустрэчу са сваёй мамай і айчымам. Эд-

НІШЧЭЮЦЬ ПЛАТЫ...

Паміж Новым Ляўковам і Старым Ляўковам у Нараўкаўскай гміне зімою ставяць супрацьснежныя драўляныя платы. Вясною іх забіраюць і ставяць побач дарогі, нярэдка абапіраючы аб прыдарожныя дрэвы. Улетку вецер іх паваліў на зямлю. Цяпер у значнай колькасці яны паламаны. Некаторыя, тыя найбольш паламаныя, ляжаць на самай дарозе. Па іх ездзяць і раструшчваюць на дробныя кавалачкі. Вядома, гэта толькі драўніна.

Нас цікавіць, чаму такім беспарадкам дагэтуль не зацікавіліся дарожныя ўлады. А можа чакаюць, пакуль платы прыкрые снег. Тады ніхто іх не ўбачыць...

І. Непаседа

ПРОЗВІШЧЫ З ДОШКІ ГОНАРУ

Перад уваходам на керамічную фабрыку ў Старым Ляўкове ў Нараўкаўскай гміне знаходзіцца дошка гонару. На ёй пад фотаздымкамі відаць прозвішчы найлепшых работнікаў гэтай фабрыкі. Да перадавых тут належаць: Канстанцін Казлоўскі, Ян Панькоўскі, Крыстына Вісьнеўская, Пётр Кананюк, Міхал Карпюк, Аляксей Максімюк, Уладзімір Сухадола, Мікалай Рубчэўскі, Генрык Лукасевіч, Валянціна Аксентовіч, Мікалай Галубоўскі, Ян Карпюк і іншыя. **(яц)**

ЛЕГЕНДЫ НАШАЙ ЗЯМЛІ

У БАЛОЦЕ...

Прачытала я „Легенды нашай зямлі“ і ўспомнілася падобнае. Гэта мама мне расказвала, калі я яшчэ была малой дзяўчынкай. А падзея адбылася тады, калі мама мая яшчэ падлёткам была. Жылі яны недалёка ад Бельска, на хутары. Не было тады ні святла, на гадзінніка ў хаце. А мамін брат у школу хадзіў у суседнюю вёску, кілометры чатыры. І аднойчы, позняй восенню, была відная, месячная ноч. Ён прачнуўся і думаў, што ўжо раніца. Устаў і пачаў у школу збірацца. Выйшаў на гасцінец і бачыць — сябра яго, Ёзік, дарогай гэтай ідзе. А яны ў адным класе вучыліся. Ён і крычыць: „Ёзік, пачакай!“ А Ёзік бягом бяжыць. То і ён стаў за ім бегчы і ніяк дагнаць не можа. Бег, бег, змучыўся, а Ёзіка ніяк дагнаць не змог. Урэшце невядома, як і чаму ў балоце апынуўся. І Ёзіка ўжо не відаць, толькі адно балота кругом. Ледзь выкарабкаўся ён з таго балота. Змучаны, знясілены прыплёнтаўся дамоў. „Адкуль ты, што сталася, якое ліха цябе ўначы ў школу панесла?“ — галасіла маці. Дрыжачага і мокрага, распранулі, у пасцель палажылі. Яшчэ выспаўся, небарака, пакуль світаць стала.

А цяпер весялейшае. Смерць вось пералякала майго мужа. Вось як ён расказвае. Былі мы яшчэ падлёткамі. У вёсцы, каля царквы, былі могілкі, а там раслі вішні. Людзі нейк пабойваліся іх рваць. А яны даспелыя, сакавітыя, аж за вочы бяруць. Мы з сябрам раз ускочылі, нарвалі, другі раз — нарвалі. І чарговы раз пабеглі туды. Хуценька ўзабраліся высока на вішню, бо ніжэй ужо раней абарвалі. Рвем, аж вішня трасецца. Я нейк уніз глянуў і... аж дух заперла! Пад вішняй штосьці белае, велізарнае варушыцца. Толькі паспеў крыкнуць — і грымнуў з вішні на зямлю. Але яшчэ хутчэй, чым упаў, сарваўся на роўныя ногі і пру без духу ў напрамку сваёй хаты. Апамятаўся толькі ў абдымках бацькі, які аберуч схапіў мяне, калі я стралой уляцеў на панадворак. „Што з табою? Ты ўвесь дрыжыш, ды белы як смерць?“ — устрывожана спытаў бацька. „Смерць, тату, смерць, вунь там, на могілках, пад вішняй, з магілы вылазіць. На свае вочы бачыў“, — хапаючы паветра, прагаварыў я.

Як мы потым даведаліся, гэта бабуля Яўдося, хатка якой каля могілак стаяла, пазайздросціла нам тых вішань і прыдумала нас адтуль адагнаць. Накрылася белай прасцінай, ціхенька падпаўзла пад вішню, на якой мы сядзелі. А смерць жа дзецям была найстрашнейшай.

Марыся

З РАСКАЗАЎ ДЗЕДА РАМАНЧУКА

ЯНКУ ПЕРАМЯШЧАЮЦЬ

Завіснікі данеслі, што Янка мае гаспадарку, жыве ў сваім доме, працуе больш на гаспадарцы, чым на службе, і дарма грошы бярэ. Данос зрабіў сваё. Янку перавялі на службу ў Звярынец. Звярынец знаходзіўся ў Белавежскай пушчы ля шашы Гайнаўка-Белавеж. Там пражываў у прыгожым палацыку заведуючы царскай ахотаю — немец Неурлі, а навокал разлажыліся дамы служачых і гаспадарскія будынкі. Тут жа недалёка пачынаўся абгароджаны дошкамі „Звярынец“, які займаў некалькі кварталаў лесу, а дзе гадаваліся зубры, лані, алені і інш. На шашы каля Звярынца стаяў на цокале адліты з бронзы зубр у ваяўнічай позе. Сюды на службу перамясцілі Янку. Цяжка было яму пражываць далёка ад роднага дома, жонкі і дзяцей.

Аднаго разу Галена на сваёй фурманцы са сваім сынком паехала да Звярынца паглядзець, як там пражывае яе Янка. Трэба было праехаць пушчаю-лесам 15 вёрст, дабрацца да пасёлка Буды. Там у хаце Немцуновіча пражываў Янка. Праехалі ўсю дарогу шчасліва. А вось на лонцы каля самых Буд хадзіла стада зуброў. Галена страшна перапалохалася і прасіла хлопца хутчэй паганяць каня, каб уцячы ад страшных звяроў.

Стары Немцуновіч спаткаў Галену гасцінна. Янкі не было дома, быў на службе. Трэба было дабрацца да Звярынца. Сын Немцуновіча павёз Галену ў Звярынец. Там яны ўбачылі самога заведуючага немца Неурлі — здаровага, шырокаплечага, барадатага, які праводзіў агляд сваіх лясных служачых. Лясныя стаялі шарэнгаю, а немец праходзіў і ў кожнага спраўляўся, хто з іх даставіў алены рогі. Калі дайшоў да Янкі, то сказаў: „Але на табе рогаў яшчэ не баку“, Янка маўчаў і сілком устрымліваў смех.

Калі парад закончыўся, Янку сказалі, што прыехала яго жонка. Янка ўцешыўся. Даведаўся аб гэтым і заведуючы Неурлі і яго жонка немка. Яна запрасіла Галену ў свае пакоі. Частавала каваю, сухарыкамі, арэхамі, цукеркамі. Усё гэта было б добра, калі б Галена ўмела гаварыць па-нямецку, а немка па-беларуску. Аднак жа абедзве жанчыны і без таго сумелі неяк зразумець адна другую. Галена спадабалася нямкіні, а гэта паслужыла на карысць Янку і давяло да таго, што яго зноў перавялі на службу дамоў. **У. Г.**

СЯЛЯНЕ НА НФОЗ

Сяляне Чыжоўскай гміны свой гадавы план зборкі грошай на Нацыянальны фонд аховы здароўя (НФОЗ) выканалі яшчэ ў першай палавіне бягучага года. Сабралі больш 143 тысяч злотых на план 137 тысяч злотых. Планы выканалі ўсе вёскі. Аднак найлепшых поспехаў дабіліся вёскі: Шастакова, Лушчы, Гукавічы, Асоўка, Падрэчаны, Курашава і Клейнікі. У зборку грошай на НФОЗ актыўна ўключыліся солтысы, работнікі чыжоўскага асяродка здароўя і гміннага ўпраўлення.

Жыхары Чыжоўскай гміны ахвотна выконваюць планы зборкі на НФОЗ, бо яны бачаць эфекты гэтай акцыі. У шасцідзесятыя гады ў Чыжах пабудавалі новы асяродак здароўя. Цяпер захацелі пабудаваць асяродак здароўя ў Клейніках. **(яц)**

СУПРАСЛЬСКАЯ ДЭМАГРАФІЯ

Супрасльская гміна налічвае 5790 жыхароў і самое мястэчка Супрасль — 4600 жыхароў. Найбольшымі вёскамі гэтай гміны з'яўляюцца: Засцянкі (яна налічвае 1630 жыхароў) і Грабаўка (у ёй пражывае 1425 асоб). У Супрасльскай гміне пражывае 2925 мужчын і 2865 жанчын, а ў мястэчку Супрасль — 2500 мужчын і 2100 жанчын. Як бачым на прыкладзе мястэчка: мужчын тут значна больш.

У бягучым годзе ў супрасльскім ЗАГСе пажанілася 58 пар. Не падаем колькасці нованароджаных дзяцей, бо тутэйшыя жанчыны родзяць іх у беластоцкай бальніцы. У ЗАГСе запісалі толькі чатырох нованароджаных дзяцей. Бацькі нованароджаным дзецям найчасцей надавалі наступныя імёны: дзяўчынкам Уршуля, Магдалена, Агнешка і хлопчыкам Кшыштоф, Рафал і Яцэк.

У Супрасльскай гміне і мястэчку няма доўгавечных жыхароў. Ніводнай 100-гадовай асобы. Найстарэйшай жыхаркай гміны з'яўляецца Анастасія Бароўская (яна нарадзілася ў 1887 годзе) з Засцянкаў. У мястэчку найстарэйшымі з'яўляюцца: Зофія Ганько (нар. 18.01.1888 г.) і Анна Карэцкая (нар. 17.11.1888 г.). У бягучым годзе памерла найстарэйшая жыхарка Супраслі ва ўзросце 99 гадоў. **(яц)**

Дарожныя партрэты. Чаканне. Фота М. Гайдука.

ЯКІЯ МЫ ЛЮДЗІ

НЕ САРОМЦЕСЯ СВАЙГО

Большасць нас за тое, каб усе нацыі ў Польшчы жылі ў згодзе. Але нельга, каб сваіх продкаў і паходжання сарамеліся. Літвіны, татары, украінцы, беларусы, грэкі і г.д. павінны адчуваць сябе раўнавартаснымі грамадзянамі. Не саромецца свайго і з гонарам будаваць народную сацыялістычную Польшчу. Тут патрэбна дэмакратыя ў шырокім маштабе. Ацаняць людзей трэба за іх учынкі і працу, а не за блакітную ваду — мову. Пару год назад працаваў я ў Бяшчадах. Мой папярэднік на будове давёў да таго, што яна „ляжала“. Людзі ўцякалі з работы. Не стану хваліцца, але мне ўдалося арганізаваць брыгаду з мясцовых людзей — пераважна лэмкаў. Працавалі даскантала. Быў з імі і добрай душы і вясёлы шафёр — грэк з Красценка. Калі я ад'язджаў з Бяшчадаў на Беласточчыну, адзін з дырэктараў прадпрыемства, дзе я працаваў, сказаў на развітанне: „Бывай, Іван, ведаю, едзеш на Беласточчыну, да сваіх. Як будзе табе ў жыцці кепска, бяда, вяртайся да нас“.

І сапраўды, у роднай старане жыццё маё не злажылася так, як я хацеў. Аднак і не вярнуўся назад у Бяшчады. Чаму? Бо тут, на роднай Бельскай зямлі, душэўна чуюся найлепш (грошы не маюць найбольшага значэння ніколі), хоць жыву „бядней“, чым у Бяшчадах.

Іван Кірызюк

вард Расткоўскі вітае яе сапраўды як роднае дзіця. Ён ужо пастарэлы чалавек, а яна, Марыя Баркоўская, сталая жанчына. На прывітанне, аднак, сардэчна абое цалуюцца. Яна яго ў руку, ён яе ў шчокі. І гэта не дзеля выгляду, не для ветлівасці, аблічанай на паказ чужым людзям. У іх паводзінах наглядаў я сапраўды сямейную сувязь. Аднолькава цёпла пані Марыся прывіталася з уласнай мамай.

Я найперш пазнаёміў Кацярыну Расткоўскую з тым, што іншыя ўжо напісалі і расказалі пра яе даўнейшага мужа, пра Міхаіла Сініцына. Яна слухала, слухала і відаць было, што наплываючыя ўспаміны глыбока трывожаць яе сэрца. Урэшце вочы запоўніліся слязьмі, і яна ціха заплакала. Тут жа падбегла дачка.

— Мама, чаго ж вы?! — затурбавалася яна. — То ж вам нельга хвалявацца! Ну, не трэба... — яна паглядзела на мяне як на галоўнага віноўніка, ды для паяснення дабавіла, што яе маці ўжо даўно хварэе на сэрца, што нядаўна праходзіла яна інфаркт. Я замоўк і чакаў, калі Кацярына Расткоўская супакоіцца.

Паходзіць яна з вёскі **Сідравічы** Слабодскага сельсавета, Магілёўскага раёна і вобласці.

— Гэта амаль на Дняпры, — паясніла яна, калі ўжо супакоілася. Была першай і адзінай дачкой у бацькоў-калгаснікаў. Пасля яе яшчэ нарадзіліся тры браты: **Іван, Сяргей і Васіль.** Гэта з імі

(Працяг на стар. 6)

(Працяг са стар. 1)

ХТО ВАР'ЯТ?

буракі, бо ў гэтым годзе яны на асобых правах.

Значыць, нібы крыўды няма. Але гэта толькі так здаецца. Два гады таму назад пасеяў я авёс на кавалку поля памерам у звыш паўгектара. Летам напаіў кіраўніка сельскагуртkоўскай базы і такім чынам удалося мне атрымаць камбайн. Зжалі, абмалацілі, і я, задаволены, адразу адправіў збожжа ў ГС. Там найперш давялося паўдня прастаяць у чарзе, бо з другога боку пад'язджалі трактарысты са збожжам ад ПГРаў і спулдзельняў сельскагаспадарчых гурткоў. Яны мелі першынство. Я мог пачакаць. Ніхто не хацеў слухаць, што я за транспарт плачу за гадзіны, за кожную мінуту, што ў мяне таксама часу няма. Калі ўжо я высыпаў гэты авёс і атрымаў квітанцыю, каб пайсці з ёю ў спулдзельчы банк за грашыма, дык тады аказалася, што адлічылі мне за недачыстку і вільготнасць. Узяў я грошы за свой авёс, вярнуўся дамоў і для цікавасці падлічыў, колькі начыста я зарабіў? Выйшла дакладна 2250 зл. Вядома, у гэтым рахунку я не лічыў уласнай працы, не дабаўляў працы маёй жонкі і кабылкі, а таксама свайго трактара.

Ну, і вось — скажыце якому-колеч гарадскому пану, што заробіць 2250 зл., калі абсее паўгектара поля аўсом! Як вы думаеце: захоча? Ці хутчэй пастукае пальцам у лоб?

Такія думкі блукаліся па маёй галаве, калі я троосся на замерзлай грудзе, едучы ў мястэчка за вугалем. Магчыма, што і прыдрамаў я крыху, бо ў апошнюю хвіліну згледзеў, што перада мною нейкая падвода. Я раптоўна затармазіў, саскочыў з трактара і накінуўся на возака, што, маўляў, у чортавую кампанію яму захацелася папасці і мяне з сабой туды цягне, нават фанарчыка не падвесіў!

— Добра, падвешу, — кажа ён. — Толькі скажы, дзе батарэйку да фанарчыка можна купіць? Дзе нафту да ліхтарчыка прадаюць?

— А, гэта ты, Іван! — пазнаў я па голасе аднавяскоўца.

— А ты куды выбраўся? — пытае ён. Гавару яму, што за вугалем, а ён аж прысеў ад смеху і кажа, што я зусім ужо здурэў, што дарэмна час трачу.

— Раю табе, — кажа ён, — ганяй за мною. Купім дровы ў лясніцтве.

Я паслухаў яго і, на здзіўленне маёй Палашкі, замест вугалю прывалок вялікую кучу сухога мінулагодняга буралому. І вам гэтае самае раю. Ваш —

Максім Нурэцкі

Сардэчныя тайны

Я вучуся ў апошнім класе тэхнікума. Вясной — матура. Ужо будзе канец маёй вучобы і пайду працаваць. А тады і замуж. Але справа ў тым, што ў мяне ёсць два хлопцы і я не ведаю, за каго выйсці. Абодва мне падабаюцца. Адзін служыць у войску і вясной вяртаецца дамоў, а другі працуе і прыходзіць да мяне амаль штодня. Даўжэй хаджу я з тым, што ў войску, ужо трэці год. З другім толькі паўгода. Гэты першы рэдка бывае, бо служыць далёка. І другі мне штораз больш падабаецца, хацеў бы са мной ажаніцца зараз жа пасля заканчэння школы. Я ўжо думала пакінуць першага. Але вось прыехаў ён нядаўна ў водпуск. Правялі мы тых некалькі дзён разам, і я зноў разгубілася. Ён „файны" хлопец. Паехаў і сумна мне стала. Але зараз жа прыйшоў гэты другі. Я хацела б ужо выбраць аднаго і выйсці за яго замуж, але ніяк не магу. Памажы мне, Сэрцайка.

Рая з Бельшчыны

Рая! Чаго ж так спешна табе замуж? Адкінь пакуль што гэтыя турботы, матура ж тут жа. Гэта ж самы гарачы час у школе. І тыя штодзённыя візіты другога хлопца напэўна адрываюць цябе ад навукі. Карысна было б абмежаваць іх на гэтых пару месяцаў. Закончыш школу, вернецца першы хлопец з войска, тады і падумаеш над выбарам. Тое, што ты хістаешся, сведчыць, што твае пачуцці да абодвух хлопцаў слабыя. У такіх выпадках можа спадабацца яшчэ і іншы хлопец. Дык мая рада: з замужжам не спяшайся, пакуль сэрца не скажа: гэты і канец.

Сэрцайка

Кансультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: Гаспадарку пераймае малады чалавек. Пазычае ў дзяржаўным банку 1 000 000 зл. Пабудаваў абору. Наследнікаў у яго няма. Захвараў малады чалавек і перадае гаспадарку дзяржаве за пенсію (з будынкамі). Што з пазыкай? Даваў вялікую прадукцыю, а якую атрымае пенсію?

АДКАЗ: Для адказнасці за доўг не мае значэння, ці той, хто аддае гаспадарку дзяржаве за пенсію, сам атрымаў гэту гаспадарку ад селяніна, які за перадачу атрымаў пенсію, ці з'яўляецца ўласнікам з іншага тытулу. Праблемай, закранутай у пытанні, з'яўляецца сплата пазыкі на пабудову аборы. Справу гэту рэгулюе закон аб пенсіях і іншых належнасцях для сялян і іх сямей, і выканаўчае распараджэнне Рады Міністраў. Калі дзяржава прымае гаспадарку, то бярэ на сябе адказнасць за даўгі ў адносінах да грамадскіх устаноў, калі звязаны яны з вядзеннем гаспадаркі. За даўгі ў адносінах да прыватных асоб дзяржава адказвае толькі тады, калі яны выяўлены ў іпатэчнай кнізе. Адказнасць абмежавана да вартасці перададзенай дзяржаве гаспадаркі. Калі селянін затрымаў уласнасць будынкаў, а доўг большы, чым вартасць гаспадаркі, дзяржава сплачвае доўг да ўзроўню вартасці гаспадаркі, а адносна надвышкі — сплаты прыпыняе, а толькі калі б селянін хацеў прадаць будынкі, дзяржава можа скарыстаць з права першынства і палічыць на цану будынкаў вартасць крэдытаў, сплата якіх была прыпынена. Калі гаспадарка перададзена дзяржаве разам з будынкамі, то за цэлы доўг адказвае дзяржава.

Доўг не мае ўплыву на размер пенсіі, якая вызначаецца ў залежнасці ад вартасці прадукцыі, прададзенай грамадскім прадпрыемствам — у суме ад 1500 зл. да 6 500 зл.

Дзяржава не адказвае за залеглыя ўзносы на эмерытальны фонд, падаткі і аплаты. Яны адлічваюцца ад належнай селяніну пенсіі.

JADWIGA STRZELECKA

Фота па заказу

Заказвалі: Ірэна Пракапюк, Аня, Валя і Галіна Алемпеюк, Ірэна і Аня Мартынюк.

Фальклор

ВЯСЕЛЬНЫЯ ПРЫПЕЎКІ

Захотіела стара баба молодою буты,
натыкала за чэпэць зелёное руты.
натыкала за чэпэць зелёное руты.
—Рутка ж моя, рутка дробна, зэлёная,
хоть я тэбэ натыкала, то ўсё одно старая,
хоть я тэбэ натыкала, то ўсё одно старая.

Ад Юстыны Галко, 1894 г. нараджэння, вёска Тафілаўцы гм. Дубічы Царкоўныя, запісаў 2 жніўня 1980 г. М. Гайдук, мелодыю расшыфраваў Я. Бондар.

(Працяг са стар. 5)

КАРОТКАЕ ШЧАСЦЕ

зараз утрымоўвае цесную сувязь не дачка Марыя Баркоўская.

— Калі тут над Бугам уладкавалася савецкая ўлада, — расказвае Кацярына Расткоўская, — мне тады было ўжо 24 гады.

І тады па камсамольскаму загаду накіравалі яе на працу ў Заходнюю Беларусь. Каця трапіла ў сталовую на станцыі Сямяцічы. Працавала кухаркай. У гэтую сталовую часта заходзілі савецкія воіны, а між імі быў і старшы сержант Міхаіл Сініцын, які камандаваў танкавым узводам 2-ой роты 16 асобага кулямётнага батальёна. Штаб батальёна размяшчаўся ў Круціцах, а 2-ая рота займала свае абаронныя пазіцыі ў раёне вёскі Мінчэва.

— Ён таксама як і я — вясковы хлопец, з калгаса, — расказвае цётка Кацярына. — З-пад Смаленска, з вёскі Парнеўка.

Знаёмства ў іх было кароткае. Запісаліся ў сельсавеце ў Мінчэве, здаецца, зімой 1940 года. Гэтага зараз цётка Каця ўжо дакладна не памятае. Але добра ведае, што 16 красавіка 1941 года нарадзіла яна дзве дзяўчынкі-блізнючкі. Адну з іх назвалі **Мая**, а другую **Рая**. Пазней, калі хрысцілі іх у касцёле, Мая сталася Марыяй, а Рая пераўтварылася ў Рэгіну.

— Нядоўга я знала свайго даўнейшага мужа, — сцвярджае цётка Кацярына. — І нядоўга цешыліся мы супольным шчасцем...

І зноў яна ўсхваляваласяі так, што не магла далей гаварыць. Давялося чакаць. А калі ўжо супакоілася, тады расказала:

— Кватэраваліся мы ў вёсцы Мінчэва, у братоў Усціянчыкаў. Мішкі часта не было дома. Або адпраўляўся ў штаб, у Круціцы, або аставаўся разам са сваім узводам. Тады, на суботу і нядзелю, адпусцілі яго на адпачынак. Міша пахваліўся, што яму прапануюць месячны водпуск.

— Добра было б, — гаварыў ён, — наведаць маіх і тваіх бацькоў.

— А дзе ж нам з груднымі дзецьмі ў такую дарогу! — гавару я яму. — То ж ім толькі па два месяцы ледзь споўнілася!

Ён падышоў да пасцелі, пахіліўся над дачушкамі, глянуў на іх спакойныя і безабаронныя твары ды падумаў, што сапраўды, жонка праўду кажа, дзе ж ім цяпер з гэтым маленствам бадзяцца па перапоўненых цягніках і чыгуначных станцыях! Лепш хай хто іншы едзе ў гэты водпуск, а ён яшчэ пачакае. Толькі трэба прыдбаць, каб Каця добра харчавалася, каб хапіла ў яе малака для абедзвюх дзяўчынак...

— Разбудзіў нас страшэнны выбух, — расказвае Кацярына Расткоўская. — Гэта гарматны снарад папаў проста ў хату Усціянчыкаў і разарваўся між дахам і столлю. Я найперш падумала пра дзяцей. Даскочыла да іх, схапіла прасціну, на якой яны спалі і выбегла на панадворак. Толькі тут я спахапілася, што я ў адной кароценькай кашулі. Папрасіла мужа, каб патрымаў дзяцей, а сама хацела вярнуцца за вопраткай і рэчамі. Але ў тую ж хвіліну ўстрывожыў нас нарастаючы свіст артылерыйскага снарада. *„Лажыся"* — скамандаваў мой Мішка і пацягнуў мяне на зямлю. Ад гэтага снарада загарэлася хата Усціянчыкаў. Гаспадар рашыў уцякаць з вёскі. Старшы сержант Сініцын таксама пабег на свой пост. Такі ў яго быў загад. Нават не развітаўся як след з жонкай і дачушкамі, якія раптоўна разбудзіліся са сну і расплакаліся на ўвесь панадворак. Каця села каля іх і пачала ўбаюкваць.

— Глядзі дзяцей! — яшчэ раз крыкнуў ёй на развітанне муж. — Глядзі дзяцей і трымайся гаспадара! Куды ён, туды і ты!

А гаспадар ужо ладкаваў сваю сям'ю на падводу. Трэба было спяшацца, бо агонь над хатай высокім стаўбом узвіваўся пад неба. Гарачыня распаўзалася невыносlівая.

Уцякалі кіламетры тры. Спыніліся ў знаёмых гаспадара ў вёсцы Сінявічы. Там іх крыху накармілі, далі Каці старэнькую сукенку, каб не свяціла голым целам... Але яна не вельмі ведала, што з ёю дзеецца. Адна толькі думка не давала ёй спакою: *„Дзе Мішка?! Што з ім?"* У адказ зямля дрыжала ад выбухаў, а рэха прыносіла амаль безупынную стракатню кулямётаў. Падвечар прыехаў у Сінявічы нейкі селянін з Мінчэва і сказаў Каці, што яе муж забіты. Прыпала яна да сваіх дзетак і занеслася плачам. Плакала доўга, а пасля падумала: адкуль жа ён можа ведаць, гэты селянін, што забіты якраз мой муж?

І ёй захацелася быць у Мінчэве, каб на ўласныя вочы пераканацца, што гэты селянін памыляецца. І вярнулася яна ў Мінчэва, і пераканалася, што, на жаль, селянін гаварыў праўду. Але гэта ўжо іншая гісторыя.

Віктар Рудчык

Куток практычных ведаў

ПРА МУЧНЫЯ СТРАВЫ

Стравы з мукі часта паяўляюцца на нашым стале. Адносна яны танныя, але адначасова маюць вялікую вартасць. Стравы з мукі, аднак, варацца не так проста, як здавалася б на першы погляд.

Варачы макарон, добра было б на дно каструлькі ўліць лыжачку алею. Тады макарон не прыгарыць і не насклейваецца. Да цеста на піражкі можна, напрыклад, дадаць замест яечка крыху дражджэй і малака. Цеста не пакідаем, каб падрасло, а адразу фаршыруем сырам, капустай ці грыбамі і кладзем у кіпень. Такія піражкі можна пасля і падсмажыць.

Раскатваючы мяккае цеста, добра было б палажыць на яго верх змазаную тлушчам пергаментную паперу. Тады цеста лягчэй можна будзе раскатаць.

Калі месім дрожджавае цеста, неабходна змазаць рукі алеем, тады не будзе яно прыставаць да рук.

Варачы клёцкі, дадаем у ваду лыжачку крухмалу, тады клёцкі не будуць распадацца.

Калі пячэм пірагі, неабходна дакладна адмерваць усе складнікі, а не браць „на вока". Важна таксама, каб адпаведна падабраць муку, якую заўсёды прасяваем праз сіта. Многія гаспадыні робяць памылку пры пячэнні пірагоў, устаўляючы цеста ў халодную духоўку. Неабходна духоўку перад гэтым нагрэць. З тым што крухкае цеста ўстаўляем у вельмі гарачую духоўку, а дрожджавае — у менш гарачую, хіба што цеста перарасло б, тады варта ўставіць яго таксама ў гарачую духоўку. Калі пірагі спякуцца, бляшку ставім на мокрую сціракчу, каб пірог можна было лягчэй выняць.

Калі пячэм пірог з ягадамі ці фруктамі, дык, палажыўшы крухкае цеста на бляшку, змазваем яго збітым бялком і пасыпаем крыху мукою. Толькі тады кладзем фрукты. Пірог тады будзе крухкі і без закальца.

Гаспадыня

ВЕР-НЕ-ВЕР

Астроне, прысніўся мне такі сон, што каму не скажу, усе гавораць, што гэта штосьці нядобрае. Сніцца мне так, што ў сябе з рота вырвала я пяць кораняў, палажыла іх на руку і глядзела. Раптам бачу, што перада мною такая гразная падлога, і мая цешча (яна ўжо памерла) так яе шаравала і змывала гразь, а я пасля яе яшчэ сціпала чыстай вадой. Прашу, напішы хутчэй, што можа абазначаць гэты сон.

Надзя з Бельшчыны

Надзя з Бельшчыны! Твой сон сапраўды нядобры. Нехта з тваіх блізкіх змыецца назаўсёды. Хтосьці, з кім ты была вельмі звязана (бо было пяць кораняў), але, паколькі крыві не было, не будуць гэта, бадай, кроўныя сувязі. Вырыванне зубоў заўсёды абазначае страту некага з блізкіх людзей. Тым больш, што гэта пацвярджаецца мыццём падлогі. Ці выпадкова не забярэ да сябе кагосьці твая цёшча, якая так старанна шаравала падлогу...

Астрон

Пошта Астрона. Цётка з Белавежы! Ты ж заўсёды падпісвалася Галена з Белавежы, чаму ж сёння падпісваешся „Поля"? Сон гэты вельмі непрыемны, але адказваць на яго не буду, паколькі не маю ўпэўненасці, ці тая Поля згадзілася б на выцягванне яе сямейных брудаў. Сон сном, а справы яе дачкі — гэта яе справы прыватныя.

На роднай зямлі. Вёска Баб'я Гара. Фота Я. Целушэцкага.

ТРЫБУНА чытачоў

ВЕЧАР МУЗЫКІ І ПАЭЗІІ

Можна было б толькі коратка напісаць: 3 лістапада б. г. у клубе „Міленіум“ на пасёлку Тысячагоддзя ў Беластоку адбыўся вечар музыкі і паэзіі, прысвечаны Армянскай, Грузінскай і Азербайджанскай рэспублікам. Кропка. Чытач ведаў бы, што недзе такое адбылося, а мала такіх вечароў бывае?

Мала, даражэнькія, мала! Такіх напэўна мала. Зал, у якім у рад пастаўлены сталы. На сталах тоўстыя каляровыя свечкі, шклянкі з нейкім напіткам з лімонам. Угары вісяць сіметрычна нафтовыя фанары. У зале паўсветла. Казачны настрой. Прыветна моргаюць праменьчыкі, скачуць па карцінках, развешаных на сценах. Натоўп людзей стаіць ля сталоў і ля сцен. У цэнтры выканаўцы: 19 дзяўчат і хлопцаў, якіх згуртоўвае ансамбль „Кляпс“ пад кіраўніцтвам Антаніны Сакалоўскай. Выканаўцы разносяць па ўсходняму звычаю ўсім прысутным шклянкі. І панынаюцца балады Булата Акуджавы пад музыку гітараў. Песні і вершы трапляюць проста ў сэрца слухача, але сэрца ад іх не баліць, наадварот, мацуецца. Народ сядзеў зачараваны і сваё захапленне выражаў толькі гучнымі апладысментамі. Праграма цягнулася гадзіну, а здавалася мінуткай.

Думаю, можа, каб такія вечары адбываліся часцей, дык менш было б пабітых шыбаў на прыпынках, менш хуліганаў сярод моладзі. Бо такія вечары вызваляюць у нас усё найпрыгажэйшае.

Васіль Петручук

МОЙ ГАРОДЧЫК

Кожны год пасялковы камітэт № 4 у Гайнаўцы арганізуе конкурс на найпрыгажэйшы агародчык і будынак. Грашовыя ўзнагароды прызнаюць начальнік горада, шматбранжавая паслуговая спулдзельня працы, ваяводская спажывецкая спулдзельня.

У конкурсе прыняло ўдзел 60 двароў. А вось асобы, якія занялі ў конкурсе лепшыя месцы: Васіль Дзем'янюк, Ніна Бірыцкая, Станіслава Дзедзюль, Эдмунд Вайсковіч, Марта Чарнушыц і грамадскі камітэт крамы № 8 на вуліцы Ліповай.

Падобны конкурс быў арганізаваны Янам Шышам і Янам Залубінякам пры дамовым камітэце № 2. Ніжэй асобы, якія атрымалі ўзнагароды: Станіслаў Бекер, Ян Пяньkоўскі, Пётр Кульгаўчык, Ян Залубіняк, Ян Галішэўскі, Сяргей Хіліманюк і Генавефа Сакалоўская. Многа напрацаваліся ў конкурсе Севасцьян Маркаў, Уладзімір Пячынскі і Геранім Панятоўскі.

Вірскі

У АДКАЗ НА НАШУ КРЫТЫКУ

Да заметкі „ПРАЗ ВУЛІЦУ БРОДАМ“, „Ніва“ № 38 (1282) ад 21.09.80 г.

Адказвае: NACZELNIK MIASTA HAJNÓWKI.

W odpowiedzi na notatkę prasową wyjaśniam co następuje:

Obowiązujący ogólny plan zagospodarowania przestrzennego miasta, zatwierdzony w 1973 r. nie przewiduje ulicy w miejscu, o którym pisze Wasz korespondent, dlatego też nasze działania, które są wymagane przy przygotowywaniu inwestycji będą niezgodne z prawem. Sprawę przebiegu ulicy w miejscu postulowanym przez zainteresowaną ludność przekażemy do Wojewódzkiego Biura Planowania Przestrzennego w Białymstoku dla rozważenia jej przy okresowej aktualizacji planu ogólnego miasta.

Aktualnie ograniczymy się do wykonania kładki dla ruchu pieszego (do dnia 30 maja 1981 r.) w miejscu uzgodnionym z Komitetem Osiedlowym.

Naczelnik Miasta
inż. Stanisław Kostera

Да заметкі „КАЛІ КУПІШ „КАМАР“. „Ніва“ № 38 (1282) ад 21.09.80 г.

Адказвае: PRZEDSIĘBIORSTWO PAŃSTWOWE „POLMOZBYT” W BIAŁYMSTOKU.

W związku z otrzymaną notatką prasową dotyczącą naprawy gwarancyjnej motoroweru m-ki „Komar” własność Ob. Anatola Michalewicza ze wsi Spiczki, uprzejmie informuję o przyczynach wynikłej sytuacji. Autoryzację na naprawy wszystkich pojazdów jednośladowych posiada w rejonie działania przedsiębiorstwa Stacja Obsługi nr 3 w Księżynie. Tam też pojazd został dostarczony transportem Stacji Obsługi nr 6 w Bielsku Podlaskim. Po zakończonej naprawie klient powinien sam odebrać pełnosprawny pojazd ze Stacji Obsługi, która wykonała usługę. Eliminuje to powstawanie wszelkich spraw spornych między usługodawcą, a usługobiorcą, dając możliwość bezpośredniej rozmowy zainteresowanych stron.

W związku z powyższym skargę Ob. Anatola Michalewicza uważamy za nieuzasadnioną.

Główny Specjalista
d/s Usług
Adam Wojtulewski

Да заметкі: „НЯМА ГАСПАДАРА“, „Ніва“ № 37 (1281) ад 14.09.80 г.

Адказвае: „KARO” ZAKŁADY PRZEMYSŁU DZIEWIARSKIEGO W SIEDLCACH.

Wyjaśniamy, że oba budynki posadowione są poza terenem naszego zakładu i od początku stanowią własność Białostockiego Przedsiębiorstwa Budowlanego z siedzibą w Białymstoku. Wzniesione zostały one w pierwszym okresie budowy naszego zakładu, a więc na przełomie lat 1976/77 i stanowiły zaplecze budowy tego przedsiębiorstwa budowlanego.

Wiadomym jest nam, że w swoim czasie o przejęciu tych budynków ubiegała się Wytwórczo-Usługowa S-pnia Pracy w Bielsku Podlaskim, jednakże nie jesteśmy w stanie stwierdzić, czy je nabyła od prawowitego właściciela.

W świetle powyższych faktów, prosimy o zamieszczenie stosownego sprostowania w Waszym Tygodniku, gdyż poważny zarzut niegospodarności, jaki nam postawiono, jest niesłuszny i krzywdzący nasze przedsiębiorstwo.

Z-ca Dyrektora
d/s Technicznych
mgr inż. Michał Czyrko

Od red. Uważamy opublikowanie powyższej odpowiedzi za sprostowanie.

Да нататкі: „МЕЛІЯРАЦЫЯ Ў ДУБІЧАХ ЦАРКОЎНЫХ... І Ў БЕЛКАХ“. „Ніва“ № 33 (1277) ад 17.VIII.80 г.

Адказвае: WOJEWODZKI ZARZĄD INWESTYCJI ROLNICZYCH W BIAŁYMSTOKU.

W nawiązaniu do notatek prasowych dot. melioracji gruntów na terenie gminy Dubicze Cerkiewne oraz na gruntach WRSP w Narwi, po rozpatrzeniu sprawy na gruncie informujemy:

dot.: Dubicz Cerkiewnych

Urządzenia na terenie uroczyska Zarywne wykonane zostały w latach pięćdziesiątych i na skutek osiadania torfu oraz długotrwałego użytkowania uległy wypłyceniu, co spowodowało, że nie zapewniają prawidłowego odwodnienia użytków.

Biorąc powyższe pod uwagę, tut. Zarząd przewiduje w roku 1981 odbudowę rowów istniejących długości 4,0 km oraz uzupełnienie ich rowami nowymi długości 1,6 km.

W uroczysku Załubok przewiduje się odbudowę 0,5 km rowów istniejących oraz wykonanie rowów nowych długości 1 km z terminem wykonania w 1984 r.

dot. wsi Białki

W czynie mieszkańcy wsi Białki w latach 60-tych na łąkach torfowych wykonali pojedyńcze rowy melioracyjne.

W gospodarce indywidualnej rowy te przez kilkanaście lat spełniały prawidłową rolę. Z biegiem lat torfy osiadły, rowy zostały wypłycone i na skutek zmniejszenia się przekrojów rowów, pogorszyło się odwodnienie łąk.

W 1980 r. suma opadów przekroczyła 200% rocznej normy, w związku z czym jeszcze bardziej pogorszyły się warunki gospodarowania i użytkowania łąk.

Wojewódzki Zarząd Inwestycji Rolniczych w Białymstoku do 2000 r. zgodnie z programem perspektywicznym melioracji w woj. białostockim na tym terenie nie przewiduje realizacji inwestycji melioracyjnych.

WZIR poczyni starania, by do roku 1985 wykonać modernizację istniejących rowów na użytkach zielonych (uroczyska: Kupisze, Bołota i Glinki) ze środków ochrony i rekultywacji gruntów.

Dyrektor
mgr inż. Włodzimierz Kołodziejuk

НА МАІМ ПАНАДВОРКУ

Што дзеецца цяпер на маім панадворку, цяжка апісаць. Шкада, што не ўмею паэтызаваць. Скажу коратка: клопаты з меліярацыяй. Я пісала аб гэтым у БЗСВ у Бельску. Прыязджалі нейкія паны і суседавым панадворкам пайшлі на „Паплавы“. Шкада, што я ў той час дома не была. Сказала б: паспрабуйце маім панадворкам на „Паплавы“ зайсці. А паперы мне прыслалі — нібыта усё ў парадку.

Хіба толькі Бог бачыць, якога балота нарабілі на маім панадворку тыя меліяратары. Бачу, што цэлую восень прыдзецца хадзіць мне па гэтым балоце. Як дажыву да вясны, то ў Варшаву паеду. Няхай сам міністр прыедзе і пабачыць, за што гаспадар грошы плаціць. А скажы: папраўце, дык абяцаюць: заўтра, заўтра, заўтра... і так цягнецца.

Мне цікава ведаць: ці рэўматызм — гэта хвароба прафесіянальная селяніна? Знаеце, пахадзіць па той гразі ў гумовых ботах...

Мар'я Пень

ГАСПАДЫНЯ ШУРА

Жыве ў вёсцы Тафілаўцы дбайная жанчына. Хто такі? Шура Джэга. У яе ў хаце заўсёды чыста, прыемна. Абавязкаў мае многа, бо ў яе малыя дзеці. Але Шура выкарыстоўвае кожную вольную хвіліну. Яна ўмее вельмі прыгожа вышываць і ткаць. Каб другія жанчыны хацелі так працаваць — народная творчасць ніколі не загінула б.

Мар'я Пень

ЯК ДОБРА...

Як добра пад капною сена
Прысесці, стому разагнаць,
Глядзець змучанымі вачыма
На роўненькую сенажаць.

На полі, дзе рунее жыта,
Расце пшаніца і авёс,
Паслухаць жаваранка песню,
Якая льецца з-пад нябёс

Ячмень, што так стаіць сцяною,
Павесіў свае каласы —
Мне міла дакрануць рукою,
Пагладзіць мяккія вусы.

Нацешыць вока сінім небам,
Дзе хмаркі белыя плывуць,
І поўнай стомленаю грудзю
Паветра чыстае ўдыхнуць.

Прыемна адчуваць той вецер,
Які не вее, не гудзіць,
А далікатна, быццам пухам,
Ён дакранаецца, дрыжыць...

Крануцца сонейка праменняў,
Браць жыццядайнае цяпло,
Якое усяму сусвету
Цудоўнае жыццё дало.

І стома мігам прападае —
Прырода сілу мне дае!
Гляджу на ўсё, што акружае
І цешыць сэрцайка мае.

Марыя Манаховіч
Аўгустова

ПРАПАДЗІ ТЫ!

У цягніках, на чыгуначных станцыях, трапляецца многа выпадкаў, дзе патрэбна дапамога міліцыі ці службы аховы чыгункі — СОК. А іх не заўсёды сустракаем.

Вяртаўся я ў канцы кастрычніка з Беластока і ўбачыў патруль у цягніку. Тры асобы — міліцыянер, сакіст і салдат ВСВ праходзілі па ўсіх вагонах і сачылі за парадкам. У нашым вагоне драмаў падвыпіўшы мужчына. Міліцыянер падышоў і папрасіў яго, каб заняў месца ў купэ, а не хістаўся ля дзвярэй. Сакіст памог падняцца п'янаму з падлогі і падаў яму сумку. Калі падвыпіўшы ўбачыў, хто да яго такі ветлівы, адразу гарэлка вышумела і ён паслухмяна заняў паказанае месца.

Гэты выпадак даказвае, што такія патрулі павінны бываць на найбольш рухлівых шляхах і станцыях кожны дзень, а не толькі часам. Напэўна тады было б менш п'яных у цягніках, менш курэння папяросаў у забароненых месцах і менш хуліганскіх выбрыкаў. А падарожныя маглі б спакайней ездзіць.

(су)

✲

Загадам Міністра ўнутранага гандлю ад 1 снежня зменшыцца на 1/3 колькасць пунктаў дэталічнага продажу алкагольных напіткаў: Гэта загад, які не патрабуе каментарыяў. Адно ёсць толькі сумненне. Ці абмежаванне не павялічыць колькасці патаемных п'яніцкіх прытонаў? Ведаю з практыкі, што калі крамы з алкагольнымі напіткамі закрыты, аматары гарэлкі пераплачваюць многа, купляючы ў спекулянтаў, якіх усё больш паяўляецца ў нашым асяроддзі. Крама закрыта, а п'яных хоць адбаўляй. Міліцыя нічога не вырашае без дапамогі грамадства. А кожны з нас не вельмі ахвотна хоча паказаць такога тыпа і быць сведкам на судзе. Як вырашыць праблему? Справа важная і патрабуе доўгай і ўсебаковай барацьбы ўсяго грамадства і міліцыі. Калі аб'яднаемся ў гэтай барацьбе, тады мо і загады прынясуць вынікі.

(ус)

КАЛІ БАЦЮШКА СНІЦЦА

Нездарма забараняецца пасвіць жывёлу блізка важнейшых дарог — у прыдарожных равах, дзе трава чамусьці хутка расце і жывёле смакуе. Многія сяляне не глядзяць на гэтыя правілы і пасвяць жывёлу на гэтых месцах. А гэта дрэнна, бо выпадак можа хутка быць. Нядаўна я вяртаўся дахаты на матаролеры, ехаў з Тапаркоў. Каля Грабаўца, на дарозе, якая спалучаецца з шашой, адзін дзядзька пасвіў сваю кабылу з жарабём. Кабыла пасвілася ў рове з аднаго боку дарогі, а жарабя хадзіла з другога. Я ехаў хуткавата і ўвагі не звярнуў, як кабыла заіржала і жарабя стрымглаў кінулася да яе і якраз пад колы маёй машыны. Я вылецеў, як камень з прашчы, а матаролер адляцеў у другі бок. Не помню, але здаецца, што і жарабя ўпала на пярэднія ногі.

На шчасце, нічога дрэннага не сталася, бо я адразу ўскочыў на ногі, пясок, пыл з сябе здзьмухнуў, матаролер падняў і паставіў на падножкі і пачаў з дапамогай дзядзькі выпрошчваць некаторыя элементы, якія сагнуліся або адыйшлі са свайго месца, як руль, святло... Праўда, пачаў праклінаць і жарабя, каб яно згарэла... здохла... Дзядзьку не адважыўся праклінаць, бо якраз папаўся добры знаёмы і нядрэнны чалавек, які ў сваё апраўданне пачаў гаварыць, што на шашы з Орлі ў Бельск, як правіла, жыхары Парцава выпасаюць усе равы ля гэтай дарогі і міліцыя нічога супраць не мае.

І яшчэ сказаў, што тую ноч яму ўсё сніліся бацюшкі, а яны сніцца к бядзе.

М. Панфілюк

Ад рэд. Астрон кажа, што бацюшка ўва сне прадвяшчае філасофскую размову з цікавым чалавекам. Дык мо на сустрэчу з вамі яму гэта снілася?..

З ЖЫЦЦЯ НАШЫХ ЛІЦЭЯЎ

З ГАЙНАЎКІ

Дарагая „Ніва“, кароценькі гэты артыкул мы хочам прысвяціць настаўнікам нашай школы. Просім, надрукуйце яго ў „Трыбуне чытачоў“. Гэта наш першы артыкул.

У. Каліноўская, Г. Супрунюк

14 кастрычніка ў нашай школе

Дзень гэты прайшоў у нашай школе вельмі ўрачыста і прыемна. Гэта ж Дзень настаўніка! У гэтым годзе ўсе настаўнікі 75-ы раз святкавалі сваё свята. Усім вучням у нас хацелася, каб гэты адзін дзень у годзе прайшоў для іх шчасліва і бесклапотна. Словам, у цэлай нашай школе панаваў вясёлы і радасны настрой. Каб яшчэ лепш упрыгожыць іх свята, вучаніцы III А класа падрыхтавалі слоўна-музычны мантаж, прысвечаны Дню настаўніка. Кіравала гэтым мантажом вельмі добра Ірка Пташынская. Да вершаў і песень вучні далучылі настаўнікам кветкі, дзякуючы за іх працу ў выхаванні моладзі.

Урачыстасць закончылася выступленнем дырэктара нашай школы, які сказаў аб дзяржаўных узнагародах, якія атрымалі некаторыя настаўнікі нашай школы. І так: мгр А. Харкевіч атрымаў Медаль Камісіі Нацыянальнай Адукацыі, мгр У. Стэпанюк (дырэктар) — узнагароду Міністра II ступені, а Э. Буйноўская, Б. Базылюк, А. Скепко атрымалі Залатыя Крыжы Заслугі.

Нам хочацца, каб гэтакіх мілых хвілін у жыцці нашых настаўнікаў было больш, чаго і жадаюць у будучыні ўсе вучні.

З БЕЛЬСКА
Нашаму юбіляру

Дарагая „Ніва“, 2 лістапада мінула 50 гадоў нашаму беларускаму паэту Алесю Барскаму. Гэтае свята не толькі датычыць паэта, але і ўсіх нас. Мы, вучні белліцэя ў Бельску, часта сустракаліся з ім на нашых школьных сустрэчах. Яны надоўга застануцца нам у памяці.

На ўроках беларускай мовы прыемна нам чытаць вершы Аляксандра Баршчэўскага, перажываць тое, што ён у іх напісаў. А тэмы яго вершаў розныя Кожны ў іх штосьці можа сабе знайсці. Нам, вучням, найбольш прыемна аб гэтым пісаць, мы кожны дзень чуем у школе беларускую мову і часта гэта творчасць нашага юбіляра.

Жадаем паэту другіх 50 год жыцця, здароўя, шчасця.

Нас і паэта дружба яднае
І вернае сяброўскае слова,
Яно навечна між намі трывае,
Як вечнай ёсць наша родная мова!
(верш вучня Я. Палавянюка)

вучні II А класа
Галіна, Гося, Аліна, Янка і Пётр

Імпартгумар

СІЛА ЗВЫЧАЯ

Цыгану выдалі ордэр на кватэру ў новым доме. З трох пакояў. На другім паверсе.

Цыган з ордэрам бягом у выканком. Стукае ў дзверы старшыні. Усхваляваны, незадаволены паклаў на стол заяву. Яшчэ і далонню ляпнуў:

— Пішы!

— Што пісаць?

— Коса!

Старшыня нічога не разумее. Адкуль такая незадаволенасць? Чаго такая паспешлівасць? І нават абурэнне?

— Пішы! — паказвае пальцам на ражок у заяве. — Тут — усё ясна... Толькі — першы паверх!

— Першым, мілы мой, забяспечыць не можам, — прачытаўшы паперку, цярпліва пачаў растлумачваць старшыня выканкома. — Разумееце, інвалідам, хворым, старэнькім далі ніжэй. А вы... вы ж яшчэ такі...

— Правільна — такі! Правільна гаворыш, начальнік! Падпішы.

— Не падпішу.

— Падпішы, каяцца не будзеш.

— Што значыць — каяцца не будзеш?..

Старшыня не падпісаў заяву.

А праз тыдзень жыхар, які пасяліўся пад кватэрай цыгана, прыбег у кабінет старшыні выканкома. Збянтэжаны, заікаецца, нешта рукамі паказвае.

— Што здарылася?

— Пятая ноч... грук-грук... Заснуць не даюць... Хадзем, прашу, паглядзім, што там робіцца...

— Ды што вы? У мяне няма часу хадзіць да кожнага навасёла. — Старшыня пачаў разважаць: — Наваселле, значыцца, цыган спраўляе. Танцуюць, кажаце, цыганы... Штосьці доўга, пара і меру ведаць... Хоць яны, самі разумееце, песенны народ... Да таго ж — танцоры... Я помню аднаго чарнявага, малога — на жывое скакаў.

— В-во, в-во, — заікаецца наведвальнік. — І... і на г-галаве. Да с-самай р-раніцы.

— А вы б па-суседску зайшлі да яго, паглядзелі. Калі так, то мы яго, танцора, прыструнім, — абяцае старшыня. — Папярэдзім. Гэта не ў табары...

У гэты момант дзверы адчыніліся і ў кабінет заглянуў яшчэ адзін наведвальнік. Першы наведвальнік абрадаваўся, ускрыкнуў:

— Заходзьце, сусед! Пацвердзіце пра гэтага цыгана...

— Я ўжо быў у яго, — адказаў той, пераступіўшы парог. — Уявіце сабе, гэты цыган у кватэру каня зацягнуў! Паставіў перад ім мяшок аўса. Стаіць гэткі грывасты стаеннік, вушамі стрыжэ і капытамі прытупвае...

— Дык вось чаму ён прасіў кватэру на першым паверсе, — засмяяўся старшыня. — Ну ад гэтых звычаяў продкаў яму давядзецца адвыкаць.

Іван Грымовіч

— Ну і што? Ён сын начальніка турмы!

НІЎКА

— Добра, што іх за коскі тузаць не навучылі.

РУКА ШАРАКА

Шарак-ляснічы даў каманду:
— Даволі нам зайцоў пужаць.
Іх на адказныя пасады
Таксама трэба вылучаць...

І ў лесе нашым, ля балота,
З нядаўніх пор, з нядаўніх дзён
Замест Мядзведзя на калоду
Усеўся Зайчык-маладзён,

Прызначыў лектарам Сароку,
Запрог Крата на лета ў плуг.
І да яго паставіў збоку
Ласёў-рахункаводаў двух.

Мядзведзя выгнаў нават з лесу.
Бабра — ні кроку на парог.
А Тхор адразу ж нос павесіў,
Ад страху ў бальніцу злёг.

Вяршыць Касы ў лесе справы.
Крый, Божа, трапіць пад руку!
Ён за капусную патраву
Вымову ляснуў Барсуку.

Дайно б Касому даць па шапцы,
Ды не выходзіць аніяк.
У яго ўтрымацца ўсё ёсць шанцы,
Пакуль ляснічым цесць Шарак.

Уладзімір Фамін

ЧОРНЫ ДЗЕНЬ

Маланка крадком хавала ад Кастуся грошы. Аднойчы заглянула яна ў схованку, а грошы пасеклі мышы на дробненькія шматкі. Яна плачучы расказала Кастусю пра сваё гора.

— А навошта ж ты хавала? — пацікавіўся Кастусь?

— Ды на чорны дзень.

— Ну, вось лічы, што для цябе, жонка, сёння і настаў чорны дзень.

Без слоў.

ГУМАР З БАРАДОЮ

Царскі суддзя пытаў па-руску ў беларускага селяніна:

— Скажите, каким образом он вас ударил?

— Ды не абразам, а звычайнай качарэжкаю.

Пайшоў вартаўніком на будову, патрэбна цэгла для новай хаты.

ПРЫГОЖЫЯ

— Ну, як маладыя? — спыталі ў задрыпанкі, якая вярталася з вяселля.

— Маладыя як маладыя. Прыгожыя! — адказала тая і дадала: — Толькі малады крыху гарбаценькі і твар яго рабацініста. А ў маладой усмешка нейкая кіслая, рот крыху крываваценькі і правая ножка неяк унутр павернута.

ДОБРЫЯ ПОСПЕХІ

— Як вашы другакласнікі прыклады рашаюць? — запыталі ў настаўніцы пачатковай школы.

— Добра рашаюць. Толькі Пеця неяк не можа навучыцца складаць з пераходам праз дзесятак, а Вася табліцу множання яшчэ цвёрда не засвоіў.

— А колькі ў вас вучняў у другім класе?

— Ды два чалавекі.

ВУГЛЫ

— Вашы артысты не рэпецiруюць, а ходзяць з кутка ў куток, — незадаволена заўважыў дырэктар тэатра.

— З гэтым будзе пакончана, — запэўніў рэжысёр. — Хутка ў тэатры абсталююць круглую сцэну...

Кожнаму сваё хобі.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Гаспадыня спявае ў гасцінай. Раптам яна спыняецца і крычыць пакаёўцы:

— Мары, не дазваляйце сабаку выць, калі я спяваю!

— Гэта не сабака, мадам. Гэта мсье.

*

Перад узлётам сцюардэса раздала ўсім жавальную гумку і вытлумачыла, што жаванне засцерагае ад шуму ў вушах. У канцы палёту да яе падышла бабулька і сказала:

— Мілая, а хто цяпер выцягне мне гэту дрэнь з вушэй?

З „Весніка Задрыпоніі"

ТОЛЬКІ „КАХАЕ"

Дваццаць год навуковага пошуку аддаў батанік Лапух, каб вывесці семя рамонку, які заўсёды заканчваецца на „кахае".

ПЫТАННЕ ГАПКІ

Якое пагалоўе казлоў адпушчэння?

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Багдана Сіманенкі, Янкі Карчэўскага і Яраслава Зайкоўскага, вучняў бельскага белліцэя, змяшчаем песню

TYLKO CIEBIE MI BRAK

Dziś na ścianie wydrapałem
Łyżką twoje inicjały.
I kotwicę już łykałem,
Bo wspomnienia spać nie dały.
Obudziłem się wymięty,
Cały mokry i zmęczony.
Dzielą nas krat grube pręty,
Czuję miękkość warg spragnionych,..

Tylko mi ciebie brak w tym więźniu,
I tylko mi ciebie brak, ciebie tu,
ciebie tu,
Tylko mi ciebie brak w tym więźniu,
I tylko mi ciebie brak, ciebie tu.

Dzień za dniem się wlecze wolno,
Wlecze się za nocą noc.
Jak mi ciężko tu bez ciebie,
Wie zniszczony, stary koc.
Jak mi ciepła ust twych braknie
I harców w miłosnej grze,
Wie ten stary koc zniszczony,
On tu tylko o tym wie.

... Jak bardzo...

Czy pamiętasz te gorące
Noce nasze nieprzespane,
Te miłością pałające
Słowa nam też dobrze znane.
Kaloryfer nie zastąpi
Ud gorących pożądania,
Kiedy to się wreszcie skończy,
Znowu dzisiaj nic ze spania...

... Bo tylko mi ciebie brak...

Błyszczą sznyty na mych rekach,
Już na dworze całkiem ciemno.
Gdzieś na pryczy sąsiad steka,
Kiedy będziesz razem ze mną.
Kiedy watłe twe paluszki
Pogładzą me tatuaże.
Kiedy szczupłe twoje nóżki
Oplotą mnie żądne wrażeń.

I tylko mi ciebie brak...

Znowu paczkę dziś dostałem
Zawiązaną twoja ręką.
Całą noc gorzko płakałem,
Wszystko we mnie zmiękło, pękło.
W paczce były: chleb, kiełbasa,
Papierosy, puszka mleka,
A na karcie napisane:
Słowa trzy: „Ja kocham, czekam".

I tylko mi ciebie brak...

Oj, Stefan, jak mi ciebie brak...

КУРЁЗЫ

ЖАНЧЫНЫ Ў КАЗАРМАХ

Узброеныя сілы ЗША, піша амерыканскі часопіс „Юс ньюс энд Уорлд рыпарт", настолькі залежаць ад жанчын-добраахвотніц як афіцэраў, так і радавога і сяржанцкага саставу, што ім цяжка абысціся без іх. Калі ў 1972 годзе ў арміі было 45 тысяч жанчын, што складала 1,6 працэнта ўсяго асабовага саставу, то цяпер іх колькасць патроілася: 150 тысяч жанчын на 2 мільёны ваеннаслужачых ЗША. Як лічаць у Пентагоне, да 1985 года колькасць жанчын-ваенных перавысіць 250 тысяч.

2500 МІЛЬ НА КАНОЭ

Ёсць шмат спосабаў дабрацца з Гавайскіх астравоў да Таіці. Група мараплаўцаў на чале з 27-гадовым Н. Томпсанам праплыла гэты шлях на палінезійскім каноэ-катамаране. Бадай, упершыню за апошнюю тысячу гадоў было зроблена падарожжа ў 2500 марскіх міль без сучасных навігацыйных прыбораў. У час пераходу прымяняліся толькі тыя прыстасаванні, якімі ў свой час карысталіся продкі сучасных палінезійцаў.

Нават наручныя гадзіннікі ўсе члены экіпажа (а іх было чатырнаццаць, уключаючы дзвюх жанчын) у першы ж дзень здалі капітану. Рыхтуючыся да падарожжа, Томпсан, гавяец па нацыянальнасці, тры гады вывучаў астранавігацыю. У выніку, арыентуючыся толькі па сонцу і зорках, ён ні разу не збіўся з курсу.

Калі сумленне мучыць па начах, значыць днём яно спіць.